A testnevelés tanítása

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTÉRIUM MÓDSZERTANI FOLYÓIRATA
VI. ÉVFOLYAM
1970.

3.

1945–1970

Bognár Károly felvétele

A testnevelés tanítása

Szerkesztő
Burka Endre

Szerkesztő bizottság
Beke Mártonné
Bellay Lászlóné
dr. Kálmánchey Zoltán
Nyíri János
Paku Ernő
Raffel Zoltán
Sós István
dr. Székely Gabriella
Takács Ferenc

E számunk munkatársai: Burka Endre főiskolai docens, Budapest, *dr. Kun László* tszv. főiskolai docens, Budapest, *dr. Nagy György* főiskolai adjunktus, Budapest, *Nagy Tamás* MTS OT munkatársa, Budapest, *Nyíri János* MM főelőadó, Budapest, *Somorjai László* tanár, Budapest, *Takács Ferenc* főiskolai adjunktus, Budapest.

TARTALOM

Dr. Kun László: V. I. Lenin 65

Nyíri János: A középiskolai testnevelés Franciaországban 69

Dr. Nagy György: A sport és testnevelés nevelési feladatai egy szülői közvélemény-kutatás tükrében 73

Burka Endre: Adalékok a tantervelmélethez (I) 76

Nagy Tamás: A célbadobás didaktikai elemzése 80

Hová fejlődik az atlétika? Beszélgetés Koltai Jenővel 86

Középfokú iskolák pontversenye 90

SZEMLE

Megjelenik évente hatszor

Szerkesztőség: Budapest VII., Gorkij fasor 17—21 OPI Testnevelési Tanszék — Telefon: 228-203, 228-238 228-609, 108-as mellék — Kiadja a Tankönyvkiadó, Budapest V., Szalai u. 10—14 — A kiadásért felelős: dr. Vágvölgyi Tibor igazgató — Terjeszti a Magyar Posta — Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI. Budapest V., József nádor tér 1. sz.) közvetlenül vagy csekkbefizetési lapon (csekkszámlaszám: egyéni 61.256, közületi 61.066), valamint átutalással a KHI. MNB. 8. sz. egyszámlájára. Előfizetési díj egész évre: 14,40 Ft — Egyes példányok beszerezhetők a Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 76. sz. alatti hírlapboltban
Példányonkénti eladási ár: 2,40 Ft
70.4144 Egyetemi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

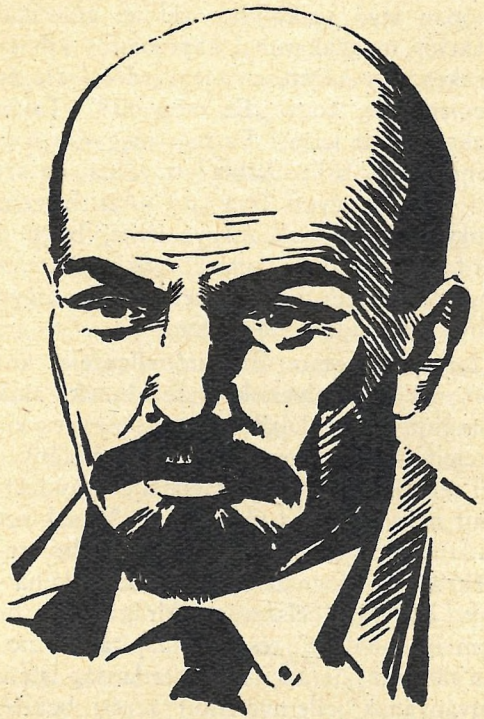

1870-1970

V. I. Lenin

DR. KUN LÁSZLÓ

Az ismeretlen erőktől való félelem, a tehetetlenség érzete, a tömegek elérhetetlennek tűnő vágya éppúgy megszülte időről időre a maga isteneit, mint az egymáson uralkodó embercsoportok osztályérdekének önigazolása. Képzelet formálta alakjuk és szerepük a célnak megfelelően változott. Létük összefonódott alkotóik sorsával. Kultuszuk elmúlását az idő és nem egyszer konkurrens is elősegítette. Új hódítók hozták a maguk bálványait, és azt vagy összeházasították a leigázottakéval, vagy a régit ledöntve a helyére állították. Agyagba, kőbe merevített jelképeik igézetétől megfosztott múzeumi emlékké váltak. Mint kultúrtörténeti kortanúk nem létező önmagukról mit sem regélhetnek: inkább azok életét örökítik és tükrözik, akik hittek bennük, áldoztak nekik, és akaratukat rajtuk keresztül is megvalósítani szándékoztak.

Népikollégista csoporttársaimmal, többségünkben a protestantizmus konfirmációs hittételeivel a vállunkon, találkoztunk először Lenin eszméivel. Több-kevesebb árnyalati eltéréssel hasonló tehertételeket cipelve jutottak el hozzá tanáraink és szemináriumvezetőink is. S talán épp ezért tudtak oly meggyőző hittel beszélni róla — Leninről —, hogy a bibliai „mindenható" iránti félelem szinte máról holnapra elmosódott képzetünkben. Rövid félév után egy önkritikaesten — amikor egyikük nekünk szegezett egy váratlan, fúra kérdést: tulajdonképpen kiben hisztek, istenben-e avagy Leninben — habozás nélkül hitet tettünk Lenin mellett. Valamennyien úgy éreztük, lejátszódott életünk nagy világnézeti korszakváltása. Azt, hogy valójában ez történt-e mindenkinél, avagy kinél-kinél a lerombolt túlvilági istenkép helyébe egy emberarcú bálvány is kerülhetett, senki sem latolgatta. Én is csak akkor döbbentem meg, amikor az egyetem első évében Lukács György professzor előadásain felbuzdulva, az eredeti művekbe merülve, egy másik, egy élő Leninnel találtam magam szembe. Kegyetlenül kiábrándított. Széttörte bennem saját korábbi képmását.

A második konfliktusom már TF-es tanársegéd koromban a „sportoló Leninnel" volt. Az 1950-es évek Lenin évfordulói kiválóan alkalmasnak bizonyultak arra, hogy az egyes szakterületek publicistái preparátumot készítsenek belőle, és önigazolást találjanak a rivalda fényében. Sokdimenziós életművéből a testkultúra vélt kívánalmának megfelelően kitellett egy modern sportosított bálvány is; aki korcsolyázott, sakkozott, vadászott, túristáskodott. „Elvitte" a szibériai gyerekek közé a sí és

a korcsolyázás művészetét, avagy a sport egyéb szakágaira „tanította" az ifjúságot. „Csak bokros teendői és elhivatottság érzete akadályozta meg abban, hogy egy-egy sportágban nem tudott magasabb szintet elérni." Nem tudtam, hogy a leírtak láttán bosszankodjam-e vagy szégyenkezzem. Miért kell nekünk is a görög, a germán és az indiai testkultúrateremtő istenek mintájára bálványt építeni, és olyasmit tulajdonítani neki, amit előtte évszázadokkal, ha nem évezredekkel az emberek már megalkottak.

Egyszer azonban mégis szerettem volna, ha Lenin villámló Zeusszá változik. Az 1960-as évek elején egy kísérleti sportpolitikai tananyagot készítettem sportvezető és edzőképző tanfolyamok számára. A harmadik kiadásnál a „Mi a teendő"-t és a „Két taktiká"-t tanulmányozva nem tudtam kivonni magam Lenin szuggesztiója alól, miszerint a politika nemcsak a gazdaság koncentrált kifejezése, hanem a cselekvés tudománya is. Abban az időben túl soknak találtam tankönyveinkben és értekezleti hozzászólásainkban az idézethalmozást. Nem tudtam belenyugodni „amatőr" labdarúgásunk problémamentes „felfelé" íveléséről írottakba, iskolai testnevelésünk hatásfokának manipulatív kimutatásaiba. Úgy láttam, hogy hallgatóink százainak edzés- és nevelési tervei egyre inkább nélkülözik az idő- és személyiségkoordinátákat. A testnevelési foglalkozásokon és az edzéseken a „játék" mindinkább fizikai munkává nehezül, és önmaga tagadásába csap át. A sportvezető szakosok munkastílusából hiányzik a helyzetelemzés és a kockázatvállalás. Úgy éreztem, hogy az absztrakt kinyilatkoztatások helyett ezekkel a problémákkal való szembenézésre kell az új anyagnak oktatnia. Fel kell készíteni az aktívákat arra, hogy a szocialista testkultúra fejlődése sem automatikus, törés- és torzításmentes. A hibákon csak úgy tudunk úrrá lenni, ha ismerjük a fejlődés tendenciáinak pontos mutatóit, felfedjük a torzulások okait. A jegyzet nem jelent meg! Az egyik magyarázat: „Túl sok ez az edzőknek!" A másik: egy hivatkozás Leninre. Szerzője máig is inkognitóban levő szakbíráló, aki az amerikai reakciós mozgalommal kapcsolatos kifejezéseket következetesen megkérdőjelezte, és megjegyezte, hogy „Ez meg mi?" Talán reakciós akar lenni? Ez már meg van írva Leninnél is. Stílusosabb lett volna, ha azt írja: „Megvagyon írva ..." Azt hiszem szükségtelen annak magyarázata, hogy a két fogalom azonos voltáról még egy tételes dogmává torzított nem létező Lenin mögé bújva sem tudott meggyőzni.

Lenin legkorszerűbb utódellenfelei között ma már olyanok is feltűnnek, akik kompjuterbe táplálják műveinek egyes kitételeit, hogy a szemantikai elemzés fényénél felleljék 50—70 év távlatából mindazt, amit nem igazolt a történelem. Mások azt kutatják benne, amivel a világmegváltó eszmék, a vallásdogmák szintjére degradálhatnák. Egy-egy célszerűen kiragadott „be nem igazolódott" részmegállapítást biztosan találnak, de aki a csalhatatlanság isteni bálványának jellemvonásait keresi benne, az hiába koptatja kompjuterjeinek transzmisszióit. Lenin maga volt a megtestesült dogmatagadás; a dolgok, a makacs tények vallatója.

És a deheroizálás! Egyik történészünk közelmúltban írt cikke ez irányú aggodalmának adott kifejezést. Vita helyett csak annyit, mit is jelent valójában ez a definíció? Vajon többet-e, mint egy történetpublicisztikai köntösbe öltöztetett jólértesültség? Aligha! Miközben az előző időszakok hérosz romantikája által ráaggatott nimbusztól megfosztja a kiszemelt történeti személyiséget, fókuszpontba állítva annak vélt vagy valódi kicsinyességeit, emberi botlásait, torzít és zavart kelt. Ami Lenint illeti, számára ez már életében sem volt új dolog. Elvi és politikai ellenfelei jóvoltából ettől már ideje korán immunissá vált. Maga a kor tette azzá!

1870-ben született Szimbirszkben. Apja tanárember volt. Egyik bátyját, Alexandr Uljanovot egy cárellenes összeesküvés kapcsán kivégezték. Jogot végzett. 25 éves korában már Szibériai száműzött. Hazatérte után, 1900-ban Svájcba emigrált.

1917. április 3-án Berlinen keresztül visszatért Petrográdra. Tevékenységét a forradalom, majd az egy országban győztes szocializmus alapjai lerakásának szentelte. 1924. január 21-én meghalt. Egy cári titkosrendőri jellemzés szerint 166 cm magas, zömök, vöröses hajú, korán kopaszodó. Szakállas álla erős, arccsontja kiugró, szeme barna, mongolos. Kortársai és barátai szerint hiányzott belőle a „klasszikus" forradalmárok aszkétizmusa. Örökmozgó, életvidám ember volt. Tele humorral, s ha provokálták, maróan ironikus. Tréfái közben összehúzta ferde vágású szemeit, és hamiskásan pislogott. Élvezett mindent, amit az élet nyújtott számára: a munkát, a természetet, a reggeli tornát, a hideg fürdőt, a vadászatot, a horgászatot, a sakkozást, a vitát, Puskin és Tolsztoj műveit; s mint Gorkij feljegyzéseiből tudjuk, a zenét is. Nem vezetett naplót. Nem hagyott hátra memoárt. Életének eseményei elválaszthatatlanul ötvöződtek a nemzetközi munkásmozgalom sikereivel és kudarcaival. Több mint 12 ezer „írósművé"-ben kifejtett tanításai az UNESCO felmérése szerint ma már 50 ország 117 népének nyelvén váltak közismertté. Több ezerre tehető azoknak a felsőoktatási és kutatási intézményeknek a száma, ahol elméletét tanítják, alkalmazzák és továbbfejlesztik. S legalább ugyanennyi, ahol cáfolni igyekeznek. Eleven, ellenállhatatlan történelemformáló eszméinek utódjogáért időnként kormányfői szintig felcsap a hagyatéki pör. 1969. június 5-én megnyiló 75 kommunista párt részvételével megtartott Moszkvai Tanácskozás küldöttei egyértelműen magukévá tették egy centenáriumi felhívást, amelyben megállapítják, hogy „Lenin neve a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének, a világ szociális arculatát gyökeresen megváltoztató hatalmas forradalmi történések jelképévé vált ..." Ez szinte minden, amit tudunk róla. A deheroizálók éppúgy nem tudnak vele mit kezdeni, mint a bálványfaragók.

Személyisége, munkastílusa és életműve annyira egyetemesen emberi, amiből egy ünnepi visszaemlékezés szerény kereteiben az ünneprontás ódiuma nélkül kegyeletsértésszámba menne önigazolásunkra bármit is kiragadni. Krupszkaja írja róla, hogy ha a megoldásra kínálkozó alternatívák között nem tudott dönteni vagy revidiálni kellett álláspontját, akkor kedvenc szavajárása szerint „visszavonult", hogy „Marx-szal tanácskozzék". Azt hiszem, mi is akkor cse-

ПРАВДА
ЕЖЕДНЕВНАЯ РАБОЧАЯ ГАЗЕТА.
Годъ изданія первый.
№ 1. Воскресенье, 22 апрѣля 1912 г. ЦѢНА 2 коп.
ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА ЕЖЕДНЕВНУЮ РАБОЧУЮ ГАЗЕТУ „ПРАВДА".
На грани.

lekszünk helyesen, ha nem teremtünk magunknak ki-ki a maga szakterületén „tanító", „sportoló", „filozófus", „politikus" vagy „ifjú Lenint", hanem az egész lenini életmű adta útmutatás figyelembevételével tanácskozzuk meg gondjainkat, bajainkat. Testnevelési és sportmozgalmunk az utóbbi évek során e téren is jelentős kezdeményezéseket tett. Kezdünk szembe nézni a vezetői elhivatottság és csalhatatlanság dogmáival, a manipulatív jelentésekkel, a cselekvésképtelenség okaival, s azzal a problémával, hogy fejlődési torzulásainkat nem elhallgatni kell, hanem azok okait elemezni és kiküszöbölni. Testnevelés-tudományunk társadalmi szakterületeinek fejlődésével egyre több szakemberünk meggyőződésévé válik, hogy testnevelési és sportmozgalmunk nem függetlenítheti magát hazánkban és a szocalista országokban lezajló valóságos társadalmi mozgásoktól. A fejlődéstendenciák ismerete, a döntés és a kockázatvállalás, valamint a döntő láncszem felismerése nélkül élsportunkban sem születhetnek megfelelő eredmények.

Ne maradjunk azonban az általánosságok szintjén, nézzünk egy nagyon időszerűvé sarkított kérdést, az úgynevezett „generációs problémát". Az Extázis 7—10-ig c. film és a nyomában jelentkező sajtónyilatkozatok, illetve rádió- és tv-kerekasztalok, irodalmi és ifjúsági folyóirataink, pedagógiai szaklapjaink az utóbbi évek során mind erősebben visszatérő refrénje: az „érthetetlen", „furcsa" ifjúság. „Más világban élnek ezek a farmeresek! Nem értjük szavaikat, értékítéletüket, zenéjüket, erkölcsi világukat." — „Csak a testnevelőtanárok és a sportembernevelők körében ritka ez a panasz! S miért?" — Ez a nyitott kérdés, testnevelésünk fáradhatatlan publicistájának, Mohás Líviának tollából származik. Töprengés helyett feleljenek egy szociológiai mintavétel adatai. (Szolgáltató: 120 jelenlegi, illetve volt Testnevelési Főiskolás levelező hallgató 5—10 éves tanári tapasztalattal.) A megkérdezettek közel 20 százaléka nem érti a problémát! Azt hiszem, ezt is válaszként foghatjuk fel. A további 61% szórt választ ad: „Nem érzem problémának", „Nem ütközik ki az óráimon", „Eleinte nálam is próbálkoztak vele néhányan, de leszoktattam őket", „Megfigyeltem, hogy csak az hivatkozik a korára, aki még nem (!) vagy már nem (!) tud megállni a lábán" stb. A legfigyelemreméltóbb azonban egy kb. 8—10 százalék válasza: „Az igazi testnevelőtanár nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy generációnak kiáltsa ki önmagát, de nincs is rá szüksége", „Az igazán haladó, az állandóan újat kereső testnevelők és sportoktatók nem „öregedhetnek" hozzá sem a tíz éve, sem a most, sem a jövő évben végző tanítványaikhoz, mert akkor a testnevelés és a sport rohanó követelményei lépnek túl rajtuk", „Amikor én a gyereket tanítom, gondolatban a felnőtt embert formálom", „Nálam tekintélyt csak a kemény munkával szerzett ügyesség, állóképesség, erő, technika és a kombinálóképesség révén lehet szerezni", „A testnevelés és a sport oktatója kezdettől fogva arra törekszik, hogy növendéke túlszárnyalja az ő teljesítményeit; s nyilván ez a célja az életrevaló tanítványnak is", „A jövőt kereső, a korszerű testnevelő és a valóban haladó szemléletű fiatal között nincs generációs választóvíz." Az utóbbi megjegyzés nem szóbotlás! A kronológiai értelemben abszolutizált életkor egymagában még nem zárja ki a biológiai életkori és a társadalmi antropológiai értelemben vett konzervatívizmust.

A mintavétel tanúsága szerint pozitív szemléletű testnevelői garnitúránk óriás többsége megértette Lenin tanítását. Tudja, hogy a társadalom diszharmóniái nem az embernek önmagához, korához vagy neméhez való viszonyából fakadnak; épp ellenkezőleg, a társadalom orvosolatlan diszharmóniáiból következnek a rétegek és ha úgy tetszik, a korosztályok kisebb vagy nagyobb csoportjainak tragikus életérzései. Törvényszerű, hogy minden kor ifjúsága más motivációk, indítékok alapján jut el a szocializmus eszméihez és nyilván a szocialista testkultúrához is. Apáik normái rájuk nem erőltethető. A tanítványok megítélésekor azt

tartja alapvetőnek, hogy az ifjúság a társadalom szerves része; s a sokat emlegetett ellentétek társadalmi szinten nem a generációk, hanem a régi és az új, az elavult és a haladó szemlélet képviselői, illetve megtestesítői között kulminálnak.

Aki ezekben a centenáriumi napokban tevékeny részese az iskolai életnek, a lenini emlékünnepség és a felszabadulás negyedszázados évfordulójának összefonódott, elmélyült készülődései láttán átérzi, hogy ez a két ünnep akkor is egybe tartozna, ha „a kronológiai véletlen" folytán nem is kerültek volna egymás mellé. Annak megértetése, hogy egyik a másiknak következménye — kölcsönösen oka és okozata — a történelemtanárok megtisztelő és nem könnyű feladata. Abban viszont, hogy a Lenin által felvázolt szellemi és fizikai tökéletesség ideálja megvalósuljon, a testnevelőnek van döntő szerepe. Tíz- és tizenéveseink egy olyan korban válnak majd társadalmunk „nemzetfenntartó pilléreivé", amely ma még alig belátható bonyolult feladatokat és megpróbáltatásokat is tartogat számunkra. Amivel azonban ebben az optimális periódusban az alkotó gondolkodás és a motorikum területén Lenin szellemében felvérteződnek, az megmarad, arra bármit építeni lehet. Csak bálványt nem!

A középiskolai testnevelés Franciaországban

NYÍRI JÁNOS

I. *A testnevelés tanterve*

Mielőtt a tanterv ismertetésére rátérnénk, célszerű, ha néhány magyarázó megjegyzést teszünk.

A francia középiskolák hét évfolyamosak. Az évfolyamok (osztályok) sorszámozása, eltérően az általános nemzetközi szokásoktól, az iskolakezdéskor nem az első osztállyal kezdődik, hanem a hatodikkal. A hét évfolyamból az utolsó évfolyam már nem sorszámú, hanem úgynevezett „befejező" osztály.

A tantervi tanítási anyag előírása nem az egyes évfolyamokra (osztályokra) különkülön bontottan szerepel, hanem három osztálycsoportra összevontan. Az első csoportba közölt anyag a középiskola hatodik (kezdő évfolyam) és ötödik osztályaira vonatkozik. A második csoportba a negyedik, harmadik és második osztályok tartoznak, s végül a harmadik osztálycsoportba közölt anyag az első és a befejező osztályra vonatkozik.

A hatodik osztály tulajdonképpen a középiskolai tanulmányokra előkészítő osztály, a befejező utolsó osztály pedig az érettségire felkészítő, ismétlő, a középiskolai tananyagot rendszerező osztály.

A fiú és leány tanulók számára előírt tanítási anyag már a kezdő évfolyamban eltér egymástól. A későbbi években pedig a nemek jellegének megfelelően tovább differenciálódik.

1. *A tanterv anyaga* 3 fejezetre osztott, egymástól elhatárolt tevékenységi formákat tartalmaz.

Az I. fejezetbe a természetes környezethez alkalmazkodó gyakorlatok, valamint a hivatásra (felnőttkorra) előkészítés és az ahhoz célszerű egyéni testgyakorlati ágak anyaga szerepel.

A II. fejezet a torna- és az úgynevezett kifejező jellegű gyakorlatokat, valamint az ide tartozó sportágakat tartalmazza.

A III. fejezet a csapat- és egyéni sportjátékok anyagát foglalja magába.

Mindhárom fejezeten belül további tevékenységi típusra oszlik a tanítási anyag.

Az I. fejezet tevékenységi típusai: atlétika, úszás, szabadtéri sportok (természetjárás) és az úgynevezett célzatos és hivatásra felkészítő testnevelés (ez utóbbi alatt a technikai fejlődés, az urbanizáció következményeként „elpuhulás" ellensúlyozását, illetve a váratlan, de erőkifejtést igénylő feladatok megoldására való felkészítést kell érteni).

A II. fejezet tevékenységi típusai: versenytorna (szer- és talajtorna), alaptorna, amely alatt lényegében eszközzel vagy anélkül végzett gimnasztikai gyakorlatokat kell érteni. Ide tartozik a tánc és mozdulatművészet.

A III. fejezet tevékenységi típusaiban a testnevelési játékok, a csapatjátékok, az egyéni küzdősportok, valamint egyéb sportágak (tenisz, súlyemelés) szerepel.

A tanterv az úszást és a síelést fakultatív anyagként írja elő. Ezek oktatása a helyi adottságok és az időjárás függvénye.

Az úszásra fordítható évi óraszám a többi tevékenységek óraszámának 25%-a. A síelésre fordítható óraszámot a tanterv még hozzávetőlegesen sem határozza meg. Konkrétan csak arra utal, hogy megfelelő helyen és időben kívánatos minél több időt erre a tevékenységre fordítani. Természetesen a síelésre fordított idő arányában kell csökkenteni a többi tevékenységre előírt óraszámot.

A testnevelés és sport évi óraszáma évfolyamonként 170, természetesen külön a fiú és leány tanulók számára.

2. *Az egyes tevékenységi típusok százalékos aránya az évi óraszámban*

Az I. fejezetbe sorolt tevékenységi típusokra (atlétika, szabadtéri sportok, hivatásra előkészítő testnevelés) a hatodik és ötödik osztályban a fiúk és leányok számára egyaránt az évi óraszám 30 százaléka, a negyedik, harmadik és második osztályokban, fiú-, leányosztályokban egyaránt 35 százaléka. A tanterv az első és befejező osztály számára nem ír elő ilyen százalékos arányt.

A II. fejezetbe sorolt tevékenységi típusokra (torna, tánc, mozdulatművészet) a hatodik és ötödik osztályokba, a fiúk számára az évi óraszám 35 százaléka, a leányoknál az évi óraszám 40 százaléka, a negyedik, harmadik és második osztályokban, hasonlóan az ötödik és hatodik osztályokhoz, fiúknál 35, leányoknál 40 százaléka az évi óraszámnak. A tanterv ebben a fejezetben sem ír elő az első és a befejező osztályok számára százalékos arányt.

A III. fejezet tevékenységi típusaira (testnevelési játékok, csapatjátékok, sportjátékok) a hatodik és ötödik osztályos fiúosztályokban 35 százalékos, a leányoknál 30 százalékos, a negyedik, harmadik és másodikos osztályokban a fiú osztályokban 30, a leányosztályokban 25 százalékos arányt állapít meg a tanterv. Az első és a befejező osztályok számára ebből a fejezetből sem ír elő százalékos arányt.

3. *Az egyes fejezetekbe sorolt tevékenységi típusok évi óraszáma*

a) *Atlétika* hatodik, ötödik osztályokban, fiú-, leányosztályok számára egyaránt 34 óra (az évi összóraszám 20 százaléka).

Negyedik, harmadik, második osztályokban fiúk számára 42 óra (az évi összóraszám 25 százaléka), leányok számára 34 óra (az évi összóraszám 20 százaléka).

Az első és a befejező osztályokban egyik tevékenységi típus testgyakorlati ágára sem közöl a tanterv óraszámot.

b) *Hivatásra felkészítő sportok.* Hatodik és ötödik osztályokban fiú- és leányosztá-

lyok számára egyaránt 17 óra (az évi összóraszám 10 százaléka).

Negyedik, harmadik és második osztályokban fiúk számára 17 óra (az évi óraszám 10 százaléka), a leányok számára 25 óra (az évi összóraszám 15 százaléka).

c) *Sporttorna.* Hatodik és ötödik osztályokban a fiú tanulók számára 51 óra (az évi összóraszám 30 százaléka), leány tanulók számára 34 óra (az évi összóraszám 20 százaléka).

Negyedik, harmadik, második osztályokban fiúosztályok számára 60 óra (az évi összóraszám 35 százaléka), leányosztályok számára 34 óra (az évi összóraszám 20 százaléka).

d) *Alaptorna.* Hatodik és ötödik osztályokban, csak a leány tanulók számára 17 óra (az évi összóraszám 10 százaléka).

Negyedik, harmadik és második osztályokban szintén csak a leány tanulók számára 17 óra (az évi összóraszám 10 százaléka).

e) *Tánc- és mozdulatművészet.* Hatodik és ötödik osztályokban a *fiú tanulók* számára 8,5 óra (az évi összóraszám 5 százaléka). A leány tanulók számára 17 óra (az évi összóraszám 10 százaléka).

Negyedik, harmadik és második osztályokban, csak a leány tanulóknak 17 óra (az évi összóraszám 10 százaléka).

f) *Testnevelési játékok.* Hatodik és ötödik osztályokban a fiú tanulók számára 17 óra (az évi összóraszám 10 százaléka), a leány tanulók számára hasonlóan 17 óra.

Negyedik, harmadik és második osztályokban sem a fiú, sem a leány tanulók számára már nem tartalmaz előírást a tanterv.

g) *Sportjátékok.* Hatodik és ötödik osztályokban a fiúk számára 34 óra (az évi összóraszám 20 százaléka), a leányoknál hasonlóan 34 óra.

Negyedik, harmadik, második osztályokban fiú- és leány tanulóknak egyaránt 42—42 óra (az évi összóraszám 25 százaléka).

h) *Küzdősportok.* Hatodik és ötödik osztályokban csak fiú tanulóknak 8,5 óra (az évi összóraszám 5 százaléka).

Negyedik, harmadik és második osztályokban szintén csak a fiú tanulóknak 8 óra.

Az első és a befejező osztályok tevékenységi típusai:

Fiú- és leányosztályok számára egyaránt: atlétika, úszás, szabadtéri sportok, hivatásra előkészítő testnevelés, sporttorna, alaptorna, sportjátékok, egyéb sportok (tenisz). Csak a fiúknak a fentiek mellett: küzdősportok, súlyemelés stb. Csak a leányoknak a fentiek mellett: tánc, mozdulatművészet.

II. *Az egyes tevékenységi típusok tartalma*

1. *Atlétika. Hatodik, ötödik osztály:*

a) *Futások.* A járás és a futás módjainak ismerete. Különböző iramú és irányú futások, futás különböző akadályok leküzdésével.

Gyorsaság fejlesztése; a futólépés technikájának az elsajátítása, a gyorsfutáshoz szükséges izmok erősítése. Az indulás (rajt) megismerése. A célba érkezés helyes testtartásának a megtanulása. *Állóképesség fejlesztése,* kitartó futás (8—10 percig) egyenletes, majd változó iramban.

Váltakozó sebességű futás (fiúknál 5—600 méter, leányoknak 3—400 méter, 150—200 méteres szakaszokban). Terepfutás, a szabadban változatos útvonalon (ellenállóképesség fejlesztése a fáradtsággal szemben).

Akadályfutás. Különböző akadályokon való átfutás, az akadályok magasságához és távolságához való alkalmazkodás a futás lendületének megtörése nélkül. A mozgásritmus kialakítására való törekvés.

Váltófutások. A váltóbot átadásának elsajátítása játékos formában, a futás irányába való továbbhaladással. A relatív sebesség fogalma, két mozgásban levő test sebességének összeegyeztetése. Játékos váltóversenyek.

b) *Ugrások.* A szabályos nekifutás fogalma. A tudatos kitámasztás. A gyorsítás

fogalma. A futás és a lendületvétel összehangolása. Magasugrás átlépő technikával 3—4—5 lépésből. A hasmánt technika rávezető gyakorlatai (elsősorban a fiú tanulók számára, de a leányok számára sem tilos). A függőleges emelkedés fejlesztését elősegítő gyakorlatok. Távolugrás. A futás és az elugrás összekapcsolása. Széles elugrósávból meghatározott lépésszámmal (pl. 5—11-ig) elugrás. Távolugróversenyek.

Kiegészítő gyakorlatanyag a fiúk részére: hármasugrás, rúdugrás. Az alapvető technikai elemek elsajátítása. Ugrások helyből és rövid rohammal. A rúdugrás futómozgása, a rúd leszúrása, a függés fogalma.

c) *Dobások.* A különböző dobásféleségek mozgásérzékelésének tudatosítása, a szerek fogása, a kéz, kar, törzs helyzete, a kidobó helyzetek és a különböző szerekkel végzett dobó- (hajító-) mozgások lényeges, karakterisztikus tényezőinek tudatosítása, a dobások (hajítások) előkészítő és kifejező helyzetei. A kidobó- (hajító-) mozgás üteme, a különböző dobószerek térbeli mozgása, a dobás (hajítás) mozdulatainak gyakorlása, helyből és a technikai elemek fokozatos bekapcsolásával, mozgásból. Labdahajítás távolba, súlylökés becsúszással (a kiindulóhelyzet meghatározásával). Gerelyhajítás és diszkoszvetés előkészítő gyakorlatai.

Negyedik, harmadik, második osztály

Irányadó szempont: a már tanult mozgásformák tökéletesítése speciális gyakorlatok alkalmazásával. Hangsúlyozott figyelemfordítás a tér- és időérzékelés finomítására, a mozgástechnika magas szintű elméleti ismeretére. Ez alatt a képzési időszak alatt a tanulókat fel kell készíteni arra, hogy a második osztály végén képesek legyenek egy egyéni edzés levezetésére. A képzési időszakban az előző osztályok anyagára támaszkodó új, eddig még nem tanult speciális gyakorlatok alkalmazására kell felkészíteni a tanulókat. A képzés ezen időszakában nagy gondot kell fordítani a serdülő korra jellemző élettani sajátosságok figyelemmel kísérésére, különös gondot fordítva a szív és a tüdő reakcióinak megfigyelésére, főleg az intervallumos munka folyamán.

a) *Futások.* A gyorsaság fejlesztése. A futólépés tökéletesítése, a lényeges elemeket tartalmazó különleges gyakorlatok (láb, fej, térd, lendítő erő stb.) alkalmazásával. Rajtgyakorlatok, rajtgép alkalmazása. Gyors indulásra való maximális törekvés 20—30—40 m-es nekifutásokkal. Váltófutás, a váltások tökéletesítése, a futás sebessége a váltózónában, váltófutás gyakorlása a váltás- és futógyorsaság fejlesztésére. Az állóképesség fejlesztése. Kitartó futás egyenletes és változó iramban (a fiúk részére 12—15 perc időtartamig). Iramfutás (példa: fiúk részére 600—800 méter 25 mp-es 100 méter iramában, kétszer 300—400 méter 22/23 mp-es 100 méter iramában, leányok részére: 400—600 méter 26/28 mp-es 100 méter iramában, kétszer 300 méter 24/25 mp-es 100 méter iramában). Gyorsasági gyakorlatok (például 2×300 méter vagy 3×200 méter). Intervallumos edzés (példa: 10×60 méter vagy 10×80 méter) — figyelve a szív és a tüdő ellenőrzésére. Egyéni adottságok alapján: fiúknál 600—1000 méter, leányoknak 400—600 méter lefutása. Gyaloglás változatos terepen a természetben.

Terepfutás csoportosan, csapatversenyek keretében (csak fiúknak).

Gátfutás, stílusjavító gyakorlatok, a futómozgás ritmusának kialakítása, fokozatos alkalmazkodás a gátak szabályos magasságához és a gátak közötti távolsághoz.

b) *Ugrások.* Magasugrás. Kimért nekifutás. Gyakorláskor rövidített nekifutásból végrehajtott ugrások. A fiúk részére kötelező a hasmánt technika megtanulása, a leányok részére pedig egy ugrótechnika kiválasztása. Távolugrás. A nekifutás pontos kimérése. A lendületszerzés megtanulása (a futás rohamának és a láblendítésnek a magasugrástól eltérő megkülönböztetése). Az elugrás technikai javítása. Hármasugrás. (Csak fiúknak.) Csökkentett (5—11 lépés), de kimért nekifutás. Az ugrásritmus javítása, a nekifutás rohamának töretlensége. Rúdugrás (csak fiúknak). A rúddal való futó mozgás, a roham és a leszúrás

összekapcsolása. A függésre való törekvés. A légmunka és a talajérés megtanulása.

c) *Dobások.* A különböző dobásféleségeknek technikai csiszolása (a szer felgyorsítása, az erőközlés egymásutánisága). Erő- és rugalmasságfejlesztő gyakorlatok eszközökkel (tömött labda, súlyzók).

Súlylökés (3—4 kg). Helyből és becsúszással, a mozgás ritmusára és a befejező mozdulat helyességére (a szer hosszú úton való kísérése) való törekvéssel.

Diszkoszvetés (1 kg-os) és gerelyhajítás (600 gramm), a rohammal történő végrehajtás technikai csiszolása. Versenyszerű formák alkalmazása.

Első-Befejező osztályok

A szabadon választható foglalkozások keretében a tanulóknak lehetőségük van a tökéletes specializálódásra. A specializálódás feltételezi a technika alapos ismeretét, az egyénnek legjobban megfelelő stílus tökéletesítését, az állóképesség fejlesztését, az ízületek lazaságára és az izomerősítésre szolgáló gyakorlatok alkalmazását.

Az utolsó két évfolyam anyaga a vizsgakövetelményekben van lerögzítve. Ennek során a tanulók edzéseken és versenyeken vesznek részt a futás, ugrás és a dobások köréből választott versenyszámban.

A sport és testnevelés nevelési feladatai egy szülői közvélemény-kutatás tükrében

DR. NAGY GYÖRGY

1969 májusában az MTS központi sportiskolájában a szülőktől kérdőíven megkérdeztük, hogy miért tartják előnyösnek gyermekük sportolását. Az eredményről e folyóirat hasábjain beszámoltunk *(Nagy Gy. 1970)*. 905 értékelhető válasz alapján 8 kategóriába soroltuk az elvárásokat.

E vizsgálat kontrolljaként 1969 őszén 6 vidéki és 4 budapesti testnevelési szakosított tantervű általános iskolában 651 szülőtől kértük, hogy az előző vizsgálatunk által megállapított 8 lehetséges indokot rangsorolják:

„A testnevelés és sport hasznos gyermekem szempontjából, mert:

	Rangsorszám
Megőrzi és fejleszti egészségét; egészséges életmód kialakítását lehetővé teszi számára;	
Szabad idejét hasznosan, felügyelet mellett töltheti el; felesleges energiáját levezeti vele;	
Mozgás- és játékszükségletének kielégítését biztosítja; örömet jelent a számára; tehetségénél és rátermettségénél fogva érdeklődik a sport és testnevelés iránt és igényli azt;	
Jellemét, személyiségét kedvezően alakítja, azaz önbizalmát, fegyelmezettségét, akaraterejét, bátorságát stb. fejleszti;	
Az egészség biztosításán túlmenően testi képességeit — erejét, gyorsaságát, ügyességét és kitartóképességét fejleszti edzettebb lesz;	
Sportbeli tehetségét kifejlesztheti; eredményes, jó sportolót nevelnek belőle;	
Megteremti az egészséges testi és lelki egyensúlyt; rendszeres, kiegyensúlyo-	

zott életmódra nevel, és jobb tanulmányi eredményre serkent;
Jó közösségi ember válhat belőle, aki megtanul a kollektívához alkalmazkodni, másokat becsülni, továbbá magatartásával mások elismerését és megbecsülését kivívja."

Feltételezésünk az volt, hogy ez a rangsorolás értéksorrendet jelent. A kategóriák 1-től 8-ig történő besorolása tehát az elsődleges igénytől (1-es sorszám) az elutasításig (8-as sorszám) terjedő skálán mutatja meg a szülők elvárásait.

A választ adó szülőket aszerint, hogy sportoltak-e versenyszerűen, sportoló és nem sportoló kategóriákba soroltuk. A válaszokat súlyoztuk, tehát az 1-es rangsor gyakorisági értékeit nyolccal szoroztuk, a 2-esét héttel stb., míg a 8-as rangsorét eggyel.

Az 1. sz. táblázat a kategóriák súlyozott gyakoriságát és a rangsorban elfoglalt helyét mutatja a nem sportoló (324 fő) és a sportoló (327 fő) szülők rangsorolása alapján:

1. sz. táblázat.

	Nem sportoló		Sportoló		Együtt		
	Pontszám	Rangsor	Pontszám	Rangsor	Pontszám	Rangsor	Az I. helyezési pontszámhoz viszonyított %-os értékek
Megőrzi és fejleszti egészségét; egészséges életmód kialakítását lehetővé teszi számára	1918	1	1820	2	3738	1	100%
Szabad idejét hasznosan, felügyelet mellett töltheti el; felesleges energiáját levezeti vele	1332	6	1174	7	2506	7	67%
Mozgás- és játékszükségletének kielégítését biztosítja; örömet jelent számára; tehetségénél és rátermettségénél fogva érdeklődik a sport és testnevelés iránt, és igényli azt	1532	4	1490	5	3022	4	81%
Jellemét, személyiségét kedvezően alakítja, azaz önbizalmát, fegyelmezettségét, akaraterejét, bátorságát stb. fejleszti	1743	2	1845	1	3583	2	96%
Az egészség biztosításán túlmenően testi képességeit — erejét, gyorsaságát, ügyességét és kitartóképességét — fejleszti, edzettebb lesz	1561	3	1527	4	3088	3	83%
Sportbeli tehetségét kifejlesztheti; eredményes, jó sportolót nevelnek belőle	908	8	1025	8	1933	8	52%
Megteremti az egészséges testi és lelki egyensúlyt; rendszeres, kiegyensúlyozott életmódra nevel és jobb tanulmányi eredményre serkenti	1446	5	1533	3	2979	5	79%
Jó közösségi ember válhat belőle, aki megtanul a kollektívához alkalmazkodni, másokat becsülni, továbbá magatartásával mások elismerését és megbecsülését kivívja	1220	7	1370	6	2590	6	69%

Feltűnőnek tartottuk a „sportbeli tehetség kifejlesztésének, az eredményes, jó sportolóvá való nevelésének" a szignifikánsan utolsó helyét, vagyis feltételezésünk szerint az elutasítását. Ennek okát kiderítendő egy olyan budapesti iskolában, ahol a legtöbben adták a 8-as sorszámot e kategóriának, ismételt felmérést végeztünk a szülők között kérdőív segítségével (lásd a következő oldalon).

A választ adó 59 szülő közül 52 (88%) igényli gyermekének jó és eredményes sportolóvá való nevelését, míg mindössze 7 (12%) utasítja ezt el.

igénylem, mert:

1. Bár a minél jobb eredmény elérése a gyerek sok idejét lefoglalja, de megtanul az idővel jól gazdálkodni, s ez a továbbtanulásban is segíti.
2. A jó sportolónak sok edzésen, versenyen kell részt vennie, de a gyereket csak fokozatosan terhelik, így edződik és erősödik.
3. A jó eredmény elérése s a fokozódó követelmények miatt sem válik a sportolás életcéllá, sőt segítséget adhat a gyereknek a helyes pályaválasztáshoz.
4. A jó és eredményes sportolót az egészséges önbizalom jellemzi. Erejét és ügyességét a gyerek önmaga és környezete segítésére felhasználhatja.
5. A jó sportolót, eredményei fejlődésével párhuzamosan, anyagilag is jobban megbecsülik. Ez nem alakít ki szükségképpen a gyerekben anyagias szemléletet, és nem befolyásolja károsan személyiségfejlődését.

Egyéb okból (okokból):

nem igénylem, mert:

1. A minél jobb eredmények elérése következtében a sportolás és edzés egyre jobban lefoglalja a gyerek szabad idejét, s ennek a továbbtanulás látja kárát.
2. A jó sportolónak sok edzésen, versenyen kell részt vennie, ez túlterheli a szervezetét, ezért egészségileg károsodik a gyerek.
3. A sportolás nem lehet életcél senki számára. Jó eredményt viszont a fokozódó követelmények mellett csak úgy lehet elérni, ha a sportot a gyerek életcélnak tekinti.
4. A jó sportolók túlzott önbizalommal rendelkeznek, környezetükkel szemben önzőek, és gyakran kíméletlenek, nem akarjuk, hogy a gyerek ilyen legyen.
5. A jó sportolónak eredményei fejlődésével párhuzamosan emelkednek az anyagi igényei. Ez a — sokszor túlzottnak mondható — anyagias szemlélet károsan befolyásolja a gyerek személyiségfejlődését.

Egyéb okból (okokból):

Néhányan kitöltötték az „Egyéb okból" rovatot is. E vélemények közül hármat bemutatunk.

Elutasítás: „A mai edzők egyik fő célja az élsportolók kinevelése. Szeretném, ha gyermekem sokat sportolna, de sosem versenyszerűen, és nem egyféle szakon, hanem sokoldalúan. A sportolás fő célja szerintem az egészség megvédése. Nem vágyom dicsőségre, és szeretném, ha gyermekem sem dicsőségért vagy anyagi, illetve helyzeti előnyökért sportolna."

Elutasítás és igény együttesen: „A legtöbb sportágban ma már olyan magasak a követelmények, hogy versenyszerű gyakorlásuk már nem az egészséget szolgálja. De nem zárkóznánk el egyes sportágak versenyszerű gyakorlása elől, mint pl. kosárlabdázás, diszkosz, gerelyvetés, tenisz, asztalitenisz — ha a gyereknek is kedve van hozzá."

Igény: „A modern embernek a szellem kultúrája mellett a test kultúrájának fejlesztését is szorgalmaznia kell. A versenysport nagymértékben elősegíti a jellembeli és akarati tulajdonságok helyes kifejlesztését, melyek az élet más területén is kedvezően érvényesülhetnek. A fiatal a sportoláson keresztül jobban megtalálja baráti körét, könnyebben kialakítja — a munka becsüle-

A 2. sz. táblázat a kérdőívre adott válaszokat összesíti:

2. sz. táblázat

	Igényli						Nem igényli					
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5	
	okból						okból					
Nem sportoló	10	7	8	10	1		4	3	1	1	1	
Sportoló	16	16	13	23	2		2	—	3	1	—	
Együtt	26	23	21	33	3		6	3	4	2	1	

(Megjegyzés: A szülők átlagban a közölt 5—5 indokból kettőt jelöltek meg)

tén keresztül — helyes életszemléletét. Ha mindezen keresztül még dicsőség és kedvezőbb anyagi megbecsülésben is részesül, az jó és kellemes. Ez utóbbi azonban feltétlenül csak ráadás és nem cél."

Összefoglalás, következtetések:

1. A több mint 1500 (905+651) szülő válasza alapján feltételezhetjük, hogy a sport és testnevelés hasznosságát rögzítő nyolc kategória egyben megközelítő hűséggel tükrözi az oktatási és nevelési feladatokat is.

2. Az a feltételezésünk, amelynek értelmében az 1-től 8-ig terjedő rangsorolás egyúttal értékskálát is jelent — tehát nemcsak igényt, hanem elutasítást is —, hibásnak bizonyult. A szülők — s ezt a vizsgálatok alapján nagy valószínűséggel állíthatjuk — a nyolc szempontnak *együttesen* tulajdonítanak jelentőséget.

3. Fel kell azonban figyelnünk arra a jogos szülői igényre, hogy a tanulás és a sportolás megfelelő egyensúlyban legyenek egymással. Ez annak szükségességét veti fel, hogy *tudományos igényű anyagkiválasztással és új módszerek alkalmazásával, de az időkeretek kibővítése nélkül* oldjuk meg a tanulók jó sportolóvá, edzett, egészséges emberré való nevelését.

Adalékok a tantervelmélethez (I.)

A sport tartalmi kérdései

BURKA ENDRE

A tantervi munkák — akár új tantervek készítéséről, akár módosításról van szó — mindig felvetnek, nagyon sokszor kiéleznek megoldatlan problémákat, felszínre hoznak félbemaradt elgondolásokat. Az is előfordul, hogy korábbi tantervi munkák során lezárt kérdéseket újabb kutatások, újabb megfontolások megkérdőjeleznek. Amikor határidők miatt szükségszerűen le kell zárni a tantervek kidolgozását, még mindig maradnak kérdőjelek, melyeknek ponttal való behelyettesítését egy következő tantervi munkára kell hárítani. Abban a reményben, hogy ilyen problémák publikálása segíthet mai gondjaink megértésében, közreadunk néhányat főként azzal a meggondolással, hogy ez az együtt gondolkodást is elősegíti.

A. N. Leontyev (3) a gyermeki pszichikum fejlődési sajátosságai és a játéktevékenység fejlődése közötti szoros összefüggésre rámutatva fejti ki a játék fejlődésének törvényszerűségeit. Tárgyunk szempontjából megállapításai közül az alábbiakat szükséges kiemelni:

a) A játék fejlődése általánosítási tendenciákat tartalmaz. A gyermek cselekvése lényegében már *a szerepjátékokban is általánosított cselekvés:* játékában pl. nem egy konkrét sofőrt ábrázol, hanem általánosságban az autóvezető tevékenységét tükrözi. Még inkább így van ez a feladatjátékok, a szabályjátékok esetében. Itt még a cselekvő személytől is elvonatkoztat, és a *feladat, a szabály válik dominánssá.* Éppen ez a változás von határt a szerep- és a feladatjátékok közé. A szerepjátékokban nyílt a szituáció, nyílt a szerep, de rejtett a feladat (a gyermek azt cselekszi, amit szerepe

meghatároz). Ezzel szemben a feladatjátékokban a feladat kap domináns szerepet, a felaćat nyílt, és a szerep és szituáció rejtett (pl. fogójátékban érdektelen, hogy milyen képzelt szituációban, és kit személyesítenek meg a játszótársak). „A szabályjáték fejlődése voltaképpen a játékfeladat fokozott tudatosodásával és kiemelkedésével függ össze." — írja Leontyev.

Azok a cselekvési feladatok, cselekvési műveletek, amelyek a feladatjátékokban a játék cselekményét alkotják, voltaképpen egészen különböző személyek sokféle cselekvési helyzetében lehetnek a tevékenység alkotórészei. Éppen ezért az akadályok leküzdésének különféle módjai: az ellenféltől való rejtőzés, az ellenfél üldözése, az ellenféllel való test-test elleni küzdelem stb. játékfeladatokként emelkednek ki, és függetlenek konkrét vagy képzelt szituációktól és személyektől. Ezért állapíthatja meg Leontyev, hogy a gyermek, amikor játszik: „nem dramatizál, nem egy adott cselekvő személyre jellemző különleges vonásokat közöl, hanem a tipikusokat, az általánost ábrázolja játékcselekményeiben, az egyes játékműveletekben".

b) A másik lényeges megállapítás, hogy *a játékban a cselekvés és a konkrét műveletek nem feltétlenül felelnek meg egymásnak.* A pálcalovaglásban — mint Leontyev rámutat — a cselekvés tulajdonképpen a lovaglás, de a művelet nem a lovaglásnak, hanem a pálcának felel meg, a műveletet ugyanis a játékban a tárgyi feltétel (pl. játékeszköz) határozza meg. „Csak a játék jellegű cselekvésekben fordulhat elő, hogy a szükséges műveleteket más műveletekkel s a cselekvés tárgyi feltételeit más tárgyi feltételekkel helyettesítik, s közben maga a cselekvés tartalma teljesen megmarad." Valójában ez a magyarázata annak, hogy a gyermek elfogadja ároknak a földre rajzolt párhuzamos vonalakat, a magasugróléc vagy egy zsinór pedig bármely természeti akadályt helyettesíthet. A gyermek kétségtelenül akadályt ugrik, de a művelet a játékeszköznek felel meg: az ugrásmód megválasztásában a sérülést nem okozó, viszonylag kis kiterjedésű akadályhoz, az ugróléchez, a zsinórhoz alkalmazkodik.

A sport mint játék

Több érv szól amellett, hogy a sportot — lényegét tekintve — játéktevékenységként fogjuk fel. Ha a gyermekek vetélkedését futásban vagy célba dobásban játéknak minősítjük, akkor nehéz lenne érvelni az ellen, hogy a sportot — és nemcsak a kifejezetten sportjátékokat — ettől lényegesen eltérő tevékenységként fogjuk fel. Ezt lényegében szentesítjük is a gyakorlatban azzal, hogy a gyermekeket a sportfoglalkozásokon vagy az iskolai testnevelésben a játékon, a feladatjátékokon keresztül vezetjük el a sportágakhoz. És ezt az utat mi természetesnek tartjuk, mint ahogy valójában az is.

Viszont ugyanakkor jogosan lehetne érvelni azzal szemben is, hogy a sportágakat teljesen *azonosítsuk* a feladatjátékokkal. Minden jel arra mutat, hogy a sporttevékenység, mint játéktevékenység a játékoknak egy *más minőségét* képviseli, mint a feladatjátékok. Ez mindenekelőtt *az általánosítás egy új szintjében* mutatkozik meg.

Ez egyes esetekben már az elnevezésben is kifejezésre jut. A „magasugrás" elnevezésében is arra utal, hogy tulajdonképpeni tartalmát *nem egyszerűen egy konkrét akadályleküzdés* alkotja, hanem *valami általánosabb*, egy olyan feladat, amelynek *minden más ugrásban is jelentősége van.* A magasugrás játékfeladata lényegében a függőleges elugrás, az optimális magasságnyerés megoldása, s ezt tükrözi vissza az ugrástechnikák fejlődése is. Az már természetes, hogy maga az ugrásművelet — mint a játékban általában — a tárgyi feltételeknek felel meg: a sérülési veszélyt kizáró ugróléc — mint akadály — és a rugalmas leérkező hely. Ez utóbbi befolyása különösen szembetűnően mutatkozik meg a Fosbury-technikában. (A habszivacs alkalmazása nélkül e technika ki sem alakulhatott volna.)

A feladatjátékok sporttá való alakulása jól megfigyelhető a régi német tornában

Gutsmuths és Jahn munkásságában. Gutsmuthsnál a játékfeladat még így hangzott: Ki tud kéz segítsége nélkül felállni a gerendán? Ki tud egyszerre felállni a gerendára anélkül, hogy előzetesen érintené, hogy lovagolna rajta? Jahn már kialakítja a torna nagy diapazonnal rendelkező „játékszereit", a tornaszereket, amelyek úgyszólván *bármilyen természetes cselekvési helyzetet behelyettesíthetnek.* Ebben a játékban már csak az egyik feladat az újabb és újabb műveletek (gyakorlatok) keresése. Hamarosan megjelenik az az átfogóbb játékfeladat, melybe ez előbbi szervesen beilleszkedik, és amelyben kiteljesedik: a cselekvés műveleti tervezése eleinte gyakorlatkapcsolatok, később összefüggő gyakorlatok formájában. Ebben kiderül, hogy egy művelet (gyakorlatelem) kiválasztását az előző és a következő cselekvési művelet befolyásolja; hogy az egyes műveletek, gyakorlatelemek nem rakhatók egymás mellé tetszőlegesen — mint ahogy a valóságban sem —, meghatározott szabályai vannak az ökonomikus, a törés nélküli átmeneteknek stb. Ez esetben is arról van szó tehát, hogy *a cselekvési feladatok tekintetében egy újabb általánosítási szintet* képvisel a torna mint sportág. A játék cselekménye, a műveletek persze ez esetben is a tárgyi feltételeknek felelnek meg.

Ha a játék fejlődése egy általánosítási folyamatot rejt magában, vagy ami ezzel ekvivalens: a lényeg felé való haladást, — akkor jogosan merül fel a kérdés: *milyen többletet tartalmaz a sport a megismerés számára az egyszerűbb feladatjátékokhoz képest.*

Mielőtt erre megkísérelnénk választ adni, fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy a feladatjátékokban *a feladat kiemelkedésével az eredmény különös jelentőséget kap.* Nem ez válik ugyan a játék motívumává — erre később visszatérünk —, de az eredmény a feladatmegoldás mércéjévé válik. Ez a körülmény a játék fejlődése során szükségszerűen felveti azt a problémát, hogy *milyen cselekvési elvek, módszerek vezetnek a legjobb eredményhez, mi a feladatmegoldásban a legoptimálisabb struktúra.* És a sport éppen erre ad választ. Vajon a magasugrásban a konkrét cselekvési forma a leglényegesebb? Vajon az a legfontosabb tanulsága, hogy egy vékony, könnyen leverhető lécet hogyan lehet átugorni? És pont hasmánt vagy éppen Fosbury-floppal? Ennek aligha lenne nagy gyakorlati jelentősége! Viszont *aligha lehetne ennél jellegzetesebb cselekvési helyzetet elképzelni, amelyben jobban megismerhető lenne, hogy milyen összefüggés van a nekifutással nyert vízszintes sebesség, a lendítés és az elugró láb optimális terhelése között; milyen feltételek mellett érhető el a legmeredekebb emelkedés, milyen cselekvési elvet kell érvényesíteni ahhoz, hogy testünket a súlyponthoz képest minél magasabb akadály felett juttathassuk át stb.* Tehát lényegében a legnagyobb hasznot — ami gyakorlatilag nagyon sok más ugrásban is alkalmazható — *az egész cselekvés struktúrája, a cselekvés módszere jelenti.* A játékfeladat pedig: olyan ugrásművelet keresése, amely ezt a legpregnánsabban visszaadja, illetve adott ugrástechnika esetében: ezt a cselekvési elvet, struktúrát legjobban megvalósítja. (Hangsúlyozni kell, hogy itt valóban egy sajátos struktúráról, cselekvési elvről van szó és nem egyszerűen egy biomechanikai törvényszerűségről. A biomechanika legfeljebb azt rögzítheti, hogy a magasugrásban az elrugaszkodásban részt vevő izmokat terhelni kell, mert így képesek optimális működésre. De hogy ez a terhelés milyen *cselekvési módszerrel* valósítható meg, már nem biomechanikai probléma.)

A játékban a játékos cselekvés tartalma, a játék tárgyi feltételei és az alkalmazott műveletek között nincs megfelelés. Ezt látjuk a magasugrásban is, a tornában is. A játékeszközök helyettesítő szerepet kapnak, és a műveletek szükségszerűen ezeknek a szereknek, feltételeknek felelnek meg. *Ha ezek a játéktartalommal egybeesnének, voltaképpen nem is alakulna ki játékszituáció.* A játékszituáció éppen a tartalom és a művelet eltéréséből alakul ki — következményeként. Ez könnyen belátható. Ha a játékban a cselekvés értelme az lenne csupán, hogy

pl. valaki feljusson a nyújtóra, akkor erre a célra elegendő lenne egyetlen — viszonylag egyszerű — művelet is. Így játékszituáció nem is alakulna ki. Ha a kosárlabdában a labda kosárba juttatása lenne a játék értelme, akkor ehhez nem is lenne szükség 2×20 perces játékra.

A játékeszközök (sportszerek) és egyéb feltételek behelyettesítő szerepe ad magyarázatot arra, hogy a sportmozgások nagyon sok esetben sajátosan alakulnak. *Azok a cselekvési műveletek (testgyakorlatok), amelyek a sportágak anyagát alkotják, valóban a feltételekhez — főként a sporteszközökhöz — igazodtak, és irreálisnak tűnő formákat ölthetnek.* A sportolás — mint játék — tényleges tartalma erre csak közvetett befolyást gyakorol. *A sportban a játékfeladat nem esik egybe pontosan a közvetlen cselekvési feladattal, ezért lehet a játék értelme és a műveletek között eltérés* (lásd korábban a magasugrás példáját). Nagyon szembetűnő ez több sportjáték esetében. A játék tartalma, *a tulajdonképpeni játékfeladat* (az ellenféllel szembeni viselkedés taktikai elvei, módszerei) *teljesen azonos* a kosárlabdában, a labdarúgásban, a kézilabdában, a vízilabdában, a jégkorongban stb. Ennek a tartalomnak azonban egészen *eltérő játékcselekmény* felel meg: más a közeg, mások a sporteszközök. Ugyanezt figyelhetjük meg a torna, a műkorcsolyázás, a műugrás, a nálunk kevéssé ismert műúszás, műkerékpározás esetében is. A gyakorlatelemek variálásának, a gyakorlatszerkesztésnek azonos vagy legalábbis hasonló elveit, szabályait találjuk meg ezekben a sportágakban. A tulajdonképpeni játékfeladat ezekben a sportágakban is azonos.

Röviden összegezve: az egyszerűbb feladatjátékokhoz képest a sport túllép az általánosításban, és széles körben érvényes cselekvési elveket, struktúrákat tükröz vissza *játékfeladatok formájában.* A sport lényegében feladatjáték, de a feladatjátékoknak egy *sajátos minőségét* képviseli. A játék tartalma itt is egy játékfeladat. De *mint játékfeladat egy újabb, magasabb általánosítási szintet képvisel.*

Maga a játék cselekménye ennek a tartalomnak csak mintegy „hordozója". Maga a játékcselekmény egy jellegzetes cselekvési szituációban valósul meg (egy ugrólécet mint akadályt kell átugorni, sajátos tornaszereken kell különböző cselekvési feladatokat megoldani stb.). Ez a cselekvési helyzet azonban igen alkalmas arra, hogy a játék tartalmát visszaadja. Aligha lehetne alkalmasabb cselekvési feltételeket találni természetes környezetben, mely a cselekvési műveletek oly sok változatára, a műveletsorok olyan változatos összetételére adna lehetőséget, mint a tornaszerek. Maguknak az egyes cselekvési műveleteknek (a gyakorlatelemeknek) közvetlen gyakorlati haszna a legtöbb esetben nem nagy. Végtelen lehetőséget kínálnak viszont a műveletek változatos kapcsolatára s ezzel a kapcsolási szabályok megismerésére, elsajátítására (pl. a kiinduló- és befejezőhelyzetek jelentősége az ökonomikus átmenetek megvalósításában, a lendület felhasználása a kapcsolásban stb.).

Fel kell hívni a figyelmet arra is, hogy ez a hordozói szerep nem jelentéktelen, nem másodrendű. A nagypályás kézilabdát a lesszabály megölte: a cselekmény nem tudta továbbhordozni a játék tartalmát, elveszett a játék lényege. A NASZ sem érvényesítette a gerely dobásának nemhajító technikáját. *A játékcselekmény változhat, a technika fejlődhet mindaddig a határig, míg a játék tartalma, lényege megmarad.*

Annak a fenti megállapításnak a jelentőségét — mely szerint a sport végső soron bizonyos általánosan érvényes cselekvési elveket, módszereket stb. tükröz vissza — a pszichológia sok tekintetben igazolja. Ismeretes, hogy az átvitel (a transzfer) akkor jön létre, ha két cselekvésben közös, illetve azonos elemek vannak. Ez az azonosság lehet az inger azonossága, de lehet a reakció azonossága is. Egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítanak azonban az átvitelben a cselekvési elv azonosságának *(B. Knapp, 2).* Ez utóbbi biztosítja ugyanis a legszélesebb körű átvitel lehetőségét. *J. S. Bruner* (1) ezt a következőképpen fogal-

mazza meg: „Valamit úgy fogni fel, mint egy általánosabb jelenség speciális esetét — ez ugyanis a lényege egy alapelv vagy egy struktúra megértésének — annyit jelent, mint megtanulni nem csupán a speciális eseteket, hanem a megértésnek egy olyan modelljét is, amely hasonló esetek megértését általánosan is lehetővé teszi."

Ha törekvésünk nem pusztán arra irányul, hogy a sportmozgásokat csupán „speciális esetként" tanítjuk, hanem egyben a „megértés modelljét" is kialakítjuk, akkor ezzel a sportoló játékfantáziáját is alakítjuk. Ilyen fantázia nélkül ma nem lenne kosárlabda, Fosbury-flop, rakétarajt stb.

Mindezek a fenti megállapítások semmiképpen sem kívánják a sport jelentőségét kisebbíteni azoknak a készségeknek a közvetítésében, amelyeknek az életben oly nagy jelentőséget tulajdonítunk. Nyilvánvaló, hogy ezek a készségek nagyon fontosak. De azon az alapon elvtelenség különbséget tenni testgyakorlat és testgyakorlat között, hogy melyiknek van nagyobb jelentősége a gyakorlatban. A sport szempontjából egyetlen testgyakorlat sem irreális, mert egyetlen sportoló sem cselekedhet irreálisan az adott tárgyi feltételek között. Azt is tudomásul kell venni, hogy a sportmozgásokat a tárgyi feltételek determinálják, így valójában egyik sem természetes.

Nem érintik a fenti megállapítások a sportnak azt a jelentőségét, hogy nagy szerepe van az ember egészségvédelmében. Hangsúlyozni kell, hogy a fenti fejtegetés *általában* a sportra vonatkozik, míg az egészség megőrzésében, általában a testgyakorlati ágak játszanak fontos szerepet, azok a sportágak tehát, amelyek alkalmasak arra, hogy a szervezetnek az egészség szempontjából jelentős adaptációját kiváltsák.

IRODALOM

1. *J. S. Bruner:* Az oktatás folyamata. Tankönyvkiadó, Budapest 1968.
2. *B. Knapp:* A mozgástanulás kérdései. MTS OT Módszertani és Tudományos Osztálya. Budapest, 1968. (Rotaprint.)
3. *A. N. Leontyev:* A pszichikum fejlődésének problémái. Kossuth Kiadó. Budapest, 1964.

A célbadobás didaktikai elemzése

NAGY TAMÁS

A testnevelés tanterve általános iskolában a kislabda-dobás oktatásánál célbadobóversenyek rendezését írja elő. Kis labdával vagy kézigránáttal való célbadobás az úttörő akadályversenyek egyik legizgalmasabb vetélkedője. A legjelentősebb szerepe azonban kétségtelenül a kosárlabdajátékban van, melyben a célba találás jelenti a legfontosabb mozzanatot, és a támadásban mindent ennek rendelnek alá. Az általános és középiskolák egy csoportjában, a tantervi utasítás szerint, alaptantervi anyagként tanítják a kosárlabdát, máshol kiegészítő tantervi anyagként szerepelhet. Az eredményesebb oktatás szempontjából tehát feltétlenül szükséges a célbadobás didaktikai elemzése annál is inkább, mivel a téma feldolgozásával eddig nagyon kevesen foglalkoztak.

A dobás természetes mozgás, egyidős az emberrel. Tökéletes végrehajtása valamikor az életet jelentette, de ma már nem létszükséglet, ezért talán nem is tartjuk fontosnak. Különböző formáival azonban több sportágban is találkozunk. A dobómozgás-elemzések többségükben azt vizsgálják, hogyan lehet nagyobbat, hosszabbat dobni? Ennek az az oka, hogy az atlétikában — a legtudományosabb alapokon nyugvó sportágban — a dobások nem célba, hanem távolba történnek. Más sportágak viszont a dobások pontosságát követeli meg, amely a célba dobás vizsgálatát teszi szükségessé. A megjelent művek a fiziológiai és pszichikai szempontokat emelik ki (Stimpel, Aldrich, dr. Hepp stb.), és megállapításaik többsége még ma is helytálló.

A dobás eredményességét több tényező befolyásolja:

1. Fizikai törvényszerűségek (ferde hajítás, gravitáció stb.).

2. Fiziológiai tényezők (ideg- izomkoordináció, érzékelés stb.).

3. Pszichikai tényezők (figyelem, akarat stb.).

4. Egyéb körülmények (fáradtság, a célpont stb.).

A célbadobás két komponensből tevődik össze: *irány* és *távolság*. Ha a célpont előtt vagy mögött esik le a kidobott labda, a dobás ereje nem volt megfelelő, a jobbra vagy balra való eltérés esetén pedig még az „irányzékkal" is baj történt. Hasonlítsuk össze ezt a két összetevőt!

A vizsgálat célja

Célunk a dobás iránya és a dobás nagysága (erőssége) közötti kapcsolat elemzése (14 éves, serdülő korú fiúk célba dobásaiban), valamint annak megállapítása, hogy e két komponens szétválasztása esetén miként változik az eredményesség.

Az eddig megjelent tanulmányok a célba dobást befolyásoló tényezőkből indultak ki, azok vizsgálatával foglalkoztak. Felismerték ugyan a két összetevőt, de azok összehasonlítására nem tértek ki. Ahhoz, hogy a mozgást alaposabban megismerjük, szükség van különválasztásukra, mert csak így segíthetjük eredményesebb elsajátításukat is. Az eredményesebbnek bizonyuló összetevő az oktatásban sem követel annyi figyelmet, mint a több hibával végrehajtott, nehezebben megismerhető komponens.

A célkitűzés megvalósítása érdekében az alábbi kérdésekre keressük a választ:

A) Milyen összefüggés van a két dobásforma eredményessége között, ha csak megadott távolságra, illetve csak megadott irányba kell „célba találni"?

B) Az irány és távolság szétválasztása esetén a pontossági százalék alakulása egymást követő dobásokban.

C) Milyen hosszúak és irányúak az első dobások, mennyire becsülik jól a 14 éves fiúk a távolságot, illetve az irányt?

D) Mennyiben befolyásolja az előző dobás hossza, iránya az utána következőt?

A vizsgálat módszere

A célbadobásokat 91 8. osztályos tanulóval végeztettem el (kb. 14 évesek) a budapesti 12. sz. általános iskola tornatermében.

I. Személyenként hat egymást követő dobás a dobóvonallal párhuzamos, attól 6 m-re a földre helyezett célvonalra. (A továbbiakban I. dobásforma.)

II. Személyenként hat egymást követő dobás a dobóvonalra merőlegesen — közelebb eső végpontjával 5 m-re — elhelyezett dobóvonalra. (A továbbiakban II. dobásforma.)

A dobásokat kis, tömött labdával (stuklabda) hajtották végre tetszés szerinti dobásformával. (Érdekességképpen jegyzem meg, hogy szinte valamennyien az egykezes felsődobást választották.) A célvonalat mindkét esetben a női tornaversenyeken használt, de földre fektetett gerenda jelentette, melynek bármely pontját úgy kellett eltalálniuk, hogy előtte a labda ne érintse a talajt.

A tanulók zavartalanul, jó körülmények között dobtak, mely egyben verseny is volt, ami az eredményesség javulását, illetve a kísérlethez való pozitív hozzáállást biztosította.

A dobások eredményét R (rövid), H (hosszú), T_1 (találat), illetve J (jobbra), B (balra), T_2 (találat) betűkkel külön-külön feljegyeztem, a gyerekekkel azonban csak a találatok számát közöltem.

A két dobásforma végrehajtása között eltelt idő 42 nap volt.

A felmérés befejezése után az eredményeket összegeztem, és feldolgozásukban (összesen 1092 dobás!) a matematikai statisztika módszereit alkalmaztam.

1. Valószínűség-számítás (χ^2-próba).

2. Pontossági százalékszámítás.

3. Korrelációszámítás.

A számítások elvégzése után — az eredmények alapján — a közvetlen ok kimutatható, és megállapítható, milyen szempontok határozzák meg az oktatómunkát — termé-

szetesen elvonatkoztatva egyéb, az eredményességet befolyásoló tényezőktől.

Az eredmények ismertetése

A két dobásforma eredményességét, a hosszban és irányban eltérő dobások számát az 1. sz. táblázat tünteti fel. Első pillantásra leolvasható, hogy a II. dobásforma az eredményesebb. Hat dobás esetén valamennyiben magasabb a találatok száma. Adjunk választ tehát első kérdésünkre!

1. sz. táblázat: A felmérés eredménye

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Összesen
Találat	29	25	32	24	19	27	156
Rövid	23	37	32	35	39	37	203
Hosszú	39	29	27	32	33	27	187
Összesen	91	91	91	91	91	91	546
Találat	35	32	39	36	42	43	227
Jobbra	30	33	20	23	24	28	158
Balra	26	26	32	32	25	20	161
Összesen	91	91	91	91	91	91	546

1. sz. grafikon: Hat dobásból mért találatok számának gyakorisági oszlopdiagrammja

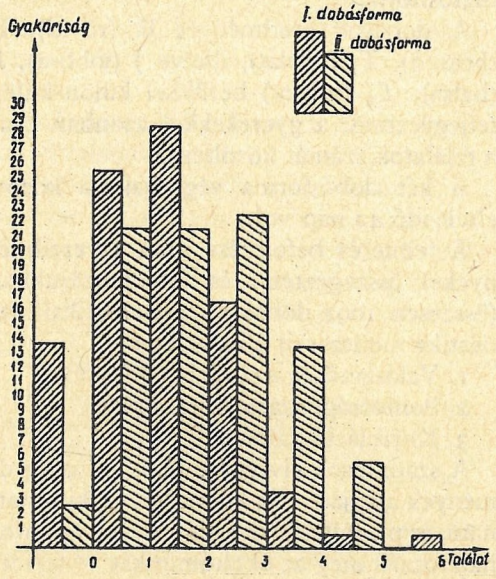

2. sz. táblázat: Négymezős kontingenciatáblázat

	I. dobásforma	II. dobásforma	Összesen
Talált	156 (a)	227 (b)	383
Nem talált	390 (c)	319 (d)	709
Összesen	546	546	1092 (N)

A) A táblázatból nem állapítható meg, hány tanulónak sikerült mind a hat alkalommal célba találnia, és mennyi azoknak a száma, akiknek valamennyi dobásuk sikertelen volt. Az 1. sz. grafikon szemlélteti, hogy az I. dobásformában leggyakrabban a 2 találat fordul elő, még a II. dobásformában a 3 találatot elért tanulók vannak többségben. A hat dobásból három, négy, öt és hat alkalommal célba találó gyerekek száma a II. dobásformában több, de feltűnő a nulla találatok közötti nagy különbség is. A gyakorisági oszlopdiagram alapján tehát megállapíthatjuk, hogy ez az eredményesebb dobásforma.

Megállapításunk matematikailag is bizonyítható. Állítsunk fel 2×2 mezős kontingenciatáblázatot, melyben a két dobásformával elért találatok és sikertelen dobások számadatait hasonlítjuk össze! (L.: 2. sz. táblázat!)

Nullhipotézis: A dobásformákban találatot, illetve találatot el nem ért tanulók száma közötti eltérés a véletlenből adódik, a két dobásforma eredménye közötti különbség nem szignifikáns.

A fenti táblázat alapján a χ_2 értékét a

$$\chi^2 = \frac{(a \cdot d) - (b \cdot c)^2 \cdot N}{(a+b)\ (c+d)\ (a+c)\ (b+d)}$$

képlet alapján számíthatjuk ki *(dr. Nemes—Szanyi, 1967)*. Helyettesítsük be a táblázatban feltüntetett értékeket:

$$\chi^2 = \frac{[(156 \cdot 319) - (390 \cdot 227)^2 \cdot 1092)]}{(383 \cdot 709 \cdot 546 \cdot 546)} =$$

$$= \frac{(-38\,766)^2}{74\,132\,33^2}$$

$$\chi^2 = 20 \cdot 19.$$

Természetesen a χ^2 értéke így önmagában nem mond semmit, meg kell keressük a hozzá tartozó valószínűség-értéket. Szabadságfok = (sorok száma − 1) · (oszlopok száma − 1). Esetünkben a szabadságfok száma 1 lesz, segítségével meghatározhatjuk azt a valószínűséget, ami eldönti, van-e összefüggés a két számsor között, vagy nincs. A χ^2-eloszlástáblázatban megnézzük, hogy a hozzá tartozó χ^2-értékünk milyen valószínűség-értékhez kapcsolódik: $p - < < 0{,}001$.

Mivel a χ^2 értékhez tartozó valószínűség-érték kisebb, mint 1 ezred, az összefüggés igen szignifikáns, így nullhipotézisünket el kell vetnünk! A dobásformák eredményessége között fennálló eltérés tehát nem a véletlenből adódik, hanem szükségszerű. A szignifikánsdifferencia azonban csak a cél különbözőségéből adódhat, hiszen minden egyéb körülmény azonosnak tekinthető.

Megállapíthatjuk, hogy hat egymást követő dobás esetén jobb eredményt érnek el a 14 éves gyerekek, ha nem kell a dobás távolságára, hanem csak annak irányára figyelniük. Azaz könnyebb irányítaniuk a labdát, mint a dobás hosszát, erejét szabályozni.

B) A dobásonkénti találatkülönbségeket pontossági százalékszámítás segítségével mutathatjuk ki. *(Mialaret, 1954.)*

$$\text{Pontossági százalék} = \frac{\text{találatok száma} \cdot 100}{\text{elérhető maximális találatok száma}}$$

A kísérletet végző tanulók létszáma nem olyan nagy, hogy ebből egyértelműen megbízható, általános következtetéseket lehessen levonni. A pontossági százalékok összehasonlítása azonban lehetővé teszi, hogy a két dobásforma eredményessége közötti különbségre rámutasson (l.: 2. sz. grafikon). A poligonok önmagukban is sokat mondanak:

1. A II. dobásforma magasabb százalékértékei mind a hat dobásnál szembetűnőek, tehát ez az eredményesebb dobásforma.

2. sz. grafikon:

Pontossági százalék összehasonlítása

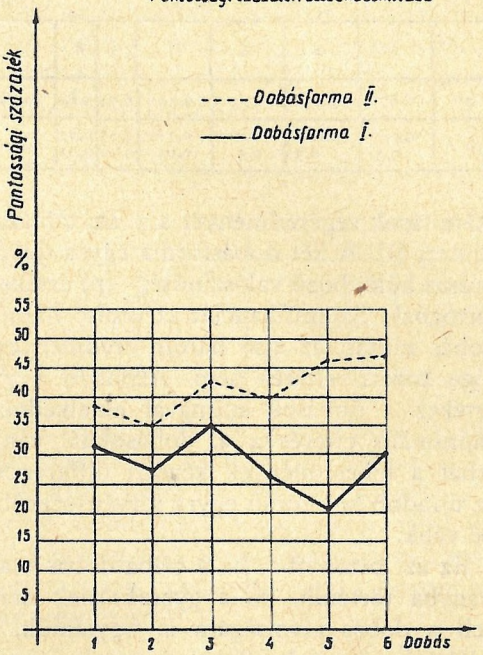

2. A II. dobásforma görbéje emelkedő tendenciát mutat, tehát a dobások egymásutáni végrehajtása esetén (hat dobásig) a találatok száma is növekszik. Legeredményesebb a hatodik dobás. Az I. dobásforma inkább süllyedő tendenciát ábrázol, bár az utolsó dobás itt is eredményes. A találatok száma viszont a harmadikban a legmagasabb.

3. Az első dobás után mindkettőben csökken a találatok mennyisége, a harmadikra pedig mindkét esetben emelkedik. Az első három dobásig tehát úgy látszik — mivel a két görbe párhuzamosan halad — az eredmények az átlagkülönbségek ellenére erős korrelációban vannak.

Mindhárom megállapítás matematikailag is bizonyítható:

1. Igazolása az *A)* pontban, χ^2-próbával történt.

2. Vizsgáljuk meg külön-külön az azonos sorszámú dobások közötti összefüggést! A

3. sz. táblázat: Azonos sorszámú dobások közötti szignifikancia

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Σ
x^2	0,87	1,25	1,17	3,58	6,54	5,88	19,29
p	0,3—0,5	0,2—0,3	0,2—0,3	0,1—0,05	0,05 0,01	0,05 0,01	0,001

számítások végeredményét a 3. sz. táblázat tünteti fel. A két dobásforma egyes dobásaihoz különböző valószínűség- (p) értékek tartoznak. Szignifikanciát az utolsó három dobás mutat, az első három eredményessége közötti eltérés nem. Azonban a χ^2-értékek a dobások számával emelkednek (minimális eltérés a 3. dobásoknál van), tehát a teljesítmények közötti differencia az újradobások során egyre törvényszerűbbé válik.

Ez azt bizonyítja, ha a célba dobás csak irányba történik, ha a gyerekeknek nem kell a dobás távolságára is figyelniük, a találatok száma jelentősen növekszik. Iránybecslésük tehát jobb, illetve az iránybecslés hamarabb elsajátítható, mint a távolságbecslés.

A χ^2-értékek summája az előző pontban ismertetett összefüggés újabb bizonyítéka. (Az eltérés a számítások egyszerűsítése folyamán jött létre, hiszen a χ^2-értékek csupán megközelítően pontosak.)

3. Az első három dobás „hullámzása" az eredményességek korrelációjára utal. Hasonlítsuk össze ezeket az adatokat, találatokat! Az átlagok középtől való eltérése alapján számítsuk ki a korrelációs együttható értékét! Az adatokat a 4. sz. táblázat tartalmazza.

4. sz. táblázat: x = I. dobásforma találatai
y = II. dobásforma találatai
m = számtani középérték

dob.	x	y	$m_x - x$ (d_x)	$m_y - y$ (d_y)	d_x^2	d_y^2	$d_x \cdot d_y$
1	29	35	+0,3	—0,3	0,09	0,09	—0,09
2	25	32	—3,7	—3,3	13,69	10,89	12,21
3	32	39	+3,3	+3,7	10,89	13,69	12,21
Σ			7,3	7,3	24,67	24,67	24,51

A korrelációs koefficienst a következő képlettel számítjuk ki *(dr. Kelemen, 1967)*:

$$r = \frac{\Sigma d_x \cdot d_y}{N \cdot \sigma_x \cdot \sigma_y},$$

$$m_x = 28{,}7,\ m_y = 35{,}3,$$

$$\sigma_x = \frac{\Sigma d_x^2}{N} = \frac{24{,}67}{3} = 2{,}87,$$

$$\sigma_y = \frac{\Sigma d_y^2}{N} = \frac{24{,}67}{3} = 2{,}87,$$

$$r = \frac{24{,}52}{24{,}71} = 0{,}98.$$

Megállapítottuk, hogy a II. dobásforma eredményesebb ugyan, de 1—3 dobás viszonylatában hasonló jelenségeket tapasztalunk, hiszen a korreláció igen erős. Tehát mindkét dobásformánál azonos okok befolyásolják a találatok számának alakulását. Az első dobás után a csökkenést, majd a harmadikra jellemző nagymértékű emelkedést több tényező váltja ki, de ezek függetlenek a célba dobás két komponensétől, hiszen teljesen azonos formában jelentkeznek.

C) Vizsgáljuk meg az első dobások eredményességén kívül azok hosszát, illetve irányát is!

I. dobásforma: $T_1 = 29$
$R = 23$
$H = 39$

II. dobásforma: $T_2 = 35$
$J = 30$
$B = 26$

Ezek a számok a távolságbecslést, illetve iránybecslést tükrözik. A 14 éves fiúk a távolságot viszonylag jól, de kissé túlbecsülik, az irányt pedig meglepően jól érzékelik. A távolságbecslés ilyen túlértékelését tapasztalta *Vaszkó Mihály* is a távolság- és tárgynagyságészlelés vizsgálata közben *(Vaszkó, 1962)*.

Az irányészlelés magasabb szintje (illetve kissé jobbra tolódása) bizonyított, de a téma feldolgozása még nem történt meg.

D) A célba dobást elemző művek többségükben leírják, milyen mértékben befolyásolja az eredményességet az előző dobás.

Hasonlítsuk mi is össze a dobásformákon belül az 1. és 2. dobás eredményét! A fenti számítások már igazolják, hogy a találatok száma mindkét esetben csökken. Kérdés, hogy ez a csökkenés feltétlenül bekövetkezik-e vagy az eltérést az egymást követő dobások találatai között a véletlen adja-e.

A számítások eredménye mindkét dobásformában azonos: 50—30%-ban igaz, hogy a különbség törvényszerű, azaz nem állapítható meg szignifikancia. Adataink szerint tehát a siker, illetve sikertelenség befolyásolja ugyan a következő dobás eredményét, de nem egyedüli meghatározója.

Vizsgálódásunk szempontjából jelentősebb — és kevésbé ismert — kérdés, hogy miként módosítja a 2. dobás hosszát és irányát a megelőző tapasztalat (l.: 3. sz. grafikon).

Az 1. sz. táblázatból is leolvasható, hogy a dobások hossza jelentősen változott. A többség kisebbet dobott. Az irány esetében viszont nem jelentkezett ez a reakció. Mivel ez az eredmény az átlagok alakulását jelzi, nézzük meg, hogy személyenként miként változott a dobások iránya és hossza (l.: 5. sz. táblázat).

5. sz. táblázat: Irány- és hosszváltozás-gyakoriság

I. dobásforma			II. dobásforma		
Hosszabb	Rövidebb	Változatlan	Jobbra	Balra	Változatlan
18	43	30	28	27	36
20%	47%	33%	30%	29%	41%

A táblázat azoknak a tanulóknak a számát tünteti fel, akik az első dobáshoz viszonyítva dobtak rövidebbet, hosszabbat, illetve jobbra vagy balra eltérőt. (Pl.: ha valakinek az első rövidre sikerült, és a másodikra talált, akkor ez utóbbi hosszabbnak tekinthető.)

Az első dobás hosszát a gyerekek 67%-a megváltoztatta. Az első dobás irányát valamivel kevesebben (59%) módosították. Jelentős különbség a két dobásforma között nem tapasztalható.

A statisztikai adatok és azok matematikai módszerekkel való feldolgozása egyértelműen bizonyítja, hogy a 14 éves fiúk célba dobásaiban különböző nehézségű feladatot jelent a távolság és az irány meghatározása. Megállapítottuk, hogy az iránybecslés a könnyebb, és a távolságbecslés a nehezebb számukra. Ha függetlenítjük egymástól a két komponenst, a dobástávolság kialakítása lassúbb, eredménytelenebb folyamat a helyes dobásirány kialakításával szemben. A távolságot először inkább túlbecsülik, az irányt viszont igen jól érzékelik.

Az eredményesebb célba dobás kialakítása szempontjából az oktatás és a gyakorlás folyamatában nagyobb gondot kell fordítani a távolságbecslés fejlesztésére.

Természetesen oktatómunkánkban egyéb szempontok is érvényesülnek. Az eredményességet befolyásoló tényezők közül csu-

3.sz. grafikon:

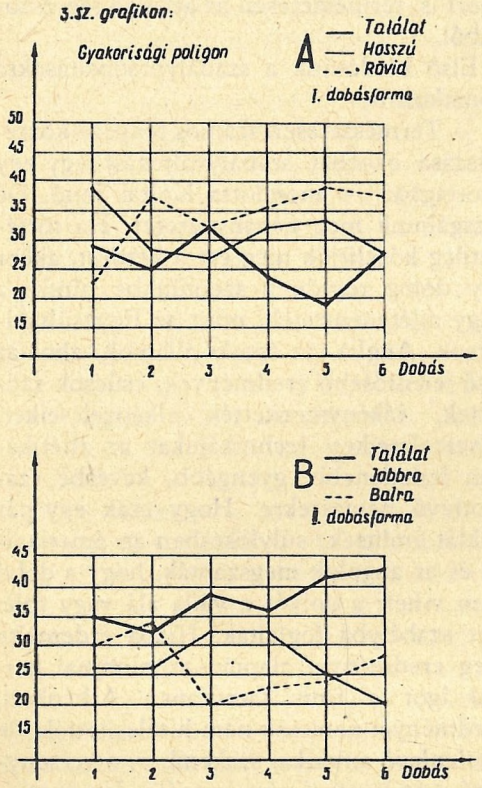

pán egyet emeltünk ki, egyoldalú alkalmazása ugyanolyan hibát jelent, mint figyelmen kívül hagyása.

Összefoglalás

A célba dobás elemzése több sportág — különösen a kosárlabda — és az iskolai tananyag szempontjából jelentős. A tanulmány új szempontokból, a matematikai statisztika segítségével, igyekszik közelebb kerülni a célba dobás törvényszerűségeihez. A két komponens (távolság és irány) szétválasztásával azok jellegzetes tulajdonságait, illetve kapcsolatait tárja fel. Az elemzés megállapítja, hogy a dobás erejének (távolságának) felmérése és kivitelezése jelenti a nehezebb feladatot. Ennek figyelembevétele az oktatás szempontjából is nélkülözhetetlen.

IRODALOM

Dr. Kelemen László: A pedagógiai pszichológia alapkérdései. Tankönyvkiadó. Budapest, 1967.
Dr. Nemes Rudolf—Szanyi László: Statisztikai adatok összefüggésének elemzése. Munka és Iskola, 1967. IX. évf. 3. sz.
Dr. Ágoston György: A statisztikai módszer alkalmazása a pedagógiai kutatásban. Köznevelés, XX. évf. 5. sz.
Hepp Ferenc: A célba dobás lélektani elemzése. (Kézirat) Budapest, 1942.
Vaszkó Mihály: Távolság- és tárgynagyságészlelés vizsgálata. Pszichológiai Tanulmányok, IV. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1962.
Éltető Ödön—Ziermann Margit: Matematikai statisztika. Tankönyvkiadó. Budapest, 1967.

Hová fejlődik az atlétika?

Beszélgetés Koltai Jenővel

Előző számunkban Zarándi Lászlóval folytatott beszélgetésről számoltunk be. Főként az ugró- és futószámokban bekövetkezett változások irányáról esett szó. Most hasonló kérdéssel fordultunk *Koltai Jenő* tanszékvezető főiskolai tanárhoz, aki elsősorban a dobószámok fejlődésének tendenciáiról, az ezeket befolyásoló tényezőkről adott átfogó tájékoztatást. Szóba került ezen túlmenően az iskolai testnevelés és sport is, természetesen az atlétika szemszögéből.

Első kérdésünk a szabálymódosításokra vonatkozott.

— Természetesen számos tényező közrejátszása okozhat szabályváltozást egy-egy sportágban — mondotta Koltai Jenő. De vizsgáljunk meg néhány esetet. Ha történetileg közelítjük meg ezt a kérdést, akkor egy dolog rögtön a szemünkbe tűnik: a nagy atlétanemzetek, mint az Egyesült Államok, Anglia, az északi államok, ahol az első jelentősebb eredmények, csúcsok születtek, rákényszerítették elképzeléseiket, felszereléseiket, technikájukat az atlétikában fejletlenebb, gyengébb, kevésbé számottevő nemzetekre. Hogy csak egy pár példát említsek: súlylökésben az amerikaiak és az angolok megszabták, hogy a dobó nem viheti a golyót a válla alá vagy fölé. Ezt szabályba foglalták. Hiába érdemelte meg eredményei alapján az olimpiai bajnokságot a finn Jaervinnen Athénben, eredményét nemcsak nem hitelesítették, de a jelenlevő amerikai szakember, a versenybíró még lemérni sem engedte. Így termé-

szetesen a bajnokságot az amerikai versenyző szerezte meg. De nézzünk más példát is: a gerelyhajításban sokáig nagy harc dúlt a „végénfogásos" és a „középenfogásos" technika között. Egy darabig mindkét formával egyidejűen egymástól függetlenül rendeztek versenyeket. Később az eredményes északi versenyzők kikényszerítették az egyébként feltétlenül előnyösebb „középenfogásos" technikájuk szabálybavételét.

A technikai végrehajtási megkötések mellett érdekességnek számítottak a dobóhelyek különböző változásai és az eredmények mérésének alakulásai. Súlylökésnél, diszkoszvetésnél például egy pódiumszerű, bedeszkázott, emelt szintű helyről dobtak. Később a fejlődés során négyszögből, mely ugyancsak be volt deszkázva. Ezután került csak sor a ma is használatos dobókörre, melynek méretei később már nem változtak. 1908-ban a magyar súlylökőgárda elég szerencsétlenül járt, mert nálunk csak abban az évben vezették be a dobókör használatát és a versenyzőknek még szokatlan volt az új hely. Ez azután szereplésükön is meglátszott.

Újabb pontnak vehető a nagy dobóegyéniségek szerepe, hatása az atlétikai sportra. Technikájuk kialakítása sokszor autódidakta kísérletezés. Így pl. hosszú ideig az eredményekben világhegemóniát élvező O'Brien háttal felállós súlylökő technikája különböző egyéni színezetekkel még ma is a legkorszerűbb dobásformának mondható. Gerelyhajításban a finn Myrrä alakított ki olyan technikát, amely a ma is érvényben levő legkorszerűbb dobásformák ősének tekinthető. Elemei jelentkeznek a mai technikákban.

Nagy hatással van az eredmények módosulására, alakulására, és ezáltal a már fent tárgyalt tényezőkre a dobóhelyek talajának változása is. A salakból betonkör lesz, a gerelyhajítás nekifutó- és kidobóhelyét tartán fedi, és tovább bonyolódik az egymásra hatás, a kölcsönös összefüggések láncolata. Megjelennek az új dobószerek is. Gerelyhajításban valóságos „repülő modelleket" alakítanak ki a konstruktőrök. Megindul a gerelykészítési verseny világszerte a „gyorsabban, magasabbra, messzebb" mozgalom keretében. A Nemzetközi Szövetség végül is szabályt hoz, melyben megszabja a gerely vastagságát, részletes méreteit, és ezzel a kísérletezések száma is megcsappan. Ma a legjobb gerelynek az ún. Held- és Sandwick-gerelyt tekintik. Nem véletlen, hogy a dobók átlagban 4—7 méterrel dobnak nagyobbat ilyen szerekkel most, mint régen a fagerelyekkel vagy hasonló kezdetleges sporteszközökkel. 1919-ben Myrrä 66,11 m-rel tartotta a világcsúcsot. Terje Pettersen 91,72 m-es fantasztikus világcsúcsát már kétszer is megjavították (Janusz Luszisz, Kinnunen), és a nemzetközi és nemzetek közötti versenyeket jórészt 80 m feletti dobásokkal nyerik az atléták.

A szabályok sok esetben vissza is hatnak a fejlődésre. A spanyol Erasquino például diszkoszvetésszerű mozdulattal 100 m-en felüli eredményre is képes volt. A NASZ azonban nem hitelesítette az így született eredményeket, hivatkozva az 1912-es „középenfogásos" technikai szabályra. Összegezve és pontokba foglalva a szabályok változására, módosulására vonatkozó tényezőket:

1. Jelentősebb atlétanemzetek kialakult szokásai.
2. Szabályok és technikai végrehajtás egymásra hatása.
3. Nagy egyéniségek szerepe.
4. Dobóhelyek változása, alakulása.
5. Dobószerek modernizálódása.
6. Az oktatási és edzésmódszerek, eljárások fejlődése révén az eredmények ugrásszerű növekedése.

A tudományágak növekvő bekapcsolódása a sportba, az atlétikába az egyébként természetes fejlődést még fokozza. Egy technikán mindig lehet változtatni, csiszolni, a tökéletes elérésétől még nagyon messze vagyunk. Ilyen esetekben, ha ez szabálymódosítást kívánna, a NASZ feltétlenül változtatna azokon. Egy tendencia azonban ebben a vonatkozásban megfigyelhető: a szabályváltozások üteme csökkenő.

Itt említhető meg egy, a tárgytól kissé eltérő probléma. A dobószámokban az eredmények olyan mértékben megnőttek, hogy technikai nehézségek merülnek fel a versenyrendezésben. Születtek — különösen az elmúlt években — olyan cseppet sem ésszerűtlen javaslatok, amelyek szerint időszerű lenne a szerek megnehezítése, és ezáltal az eredmények reális csökkentése. A NASZ azonban ezeket a javaslatokat visszautasította.

— Hogyan áll ma világviszonylatban a magyar dobóatlétika?

— Egy tény kétségtelen. A magyar atlétika a múltban és a jelenben egyaránt a dobószámokban szerezte meg a legértékesebb győzelmeket. Eddigi legnagyobb sikerünk éppen a legutóbbi mexikói olimpiához fűződik, ahol a magyar dobók a pontszámok összesítése alapján első helyet vívtak ki maguknak, olyan nemzeteket utasítva maguk mögé, mint az USA, a Szovjetunió, az NDK. A két csillogó aranyérem maga is fémjelzi az eredmény értékét. Az EB-n sajnos már nem volt ilyen sikerünk. Annál jelentősebb azonban Németh Angéla és Vidosné elsőrangú szereplése, a kivívott első két hely.

A mexikói pontok javarészét idősebb versenyzőink szerezték. És így a jövő? ... Hát, majd meglátjuk! Utánpótlásunk egyelőre nem megnyugtató. Férfiaknál talán a diszkoszvetésben és a gerelyhajításban, nőknél elsősorban a gerelyhajításban vannak reménységeink. A többi számokban pedig ...?

Bizony nem ártana egy-egy országosan meghirdetett tehetségkutatás, egy, esetleg több fordulóban. Sajnos — és ez tény — rengeteg egészen kiváló atlétikai képességű fiatalt a labdajátékok csábítanak el.

— Mi a véleménye az iskolai tantervről, az iskolai sportegyesületek atlétikai tevékenységéről, az atlétika oktatásáról a testnevelésben?

— Őszintén hiányolom, hogy az illetékes szervek nem kérték ki a Testnevelési Főiskola Atlétikai Tanszékének a véleményét a követendő gyakorlási anyag és a szintek tekintetében. Ez utóbbiról még annyit, hogy jóformán nincsenek is. Ilyen minimális szintek mellett hogyan kívánhatunk eredményeket a tanulóktól? A magam részéről lényegesen nagyobb szerepet szánok az atlétikának az iskolai testnevelésben, mint ahogy az helyet kapott. Miért? Az atlétikai mozgások: a futások, az ugrások, a dobások ragyogóan felhasználhatók szinte valamennyi sportág alapmozgásaként. Gyakorlásuk egyszerű, rendkívül igénytelenek felszerelés és létesítmény szempontjából, és alkalmasak nagy tömeg alapos foglalkoztatására. Fontos mint kiegészítő mozgásanyag is. Igen jelentős közvetett és közvetlen hatásuk.

Lényeges — és ezt külön kiemelem —, hogy a tanulók minél többször hajtsák végre a feladatokat és versenyszerűen is. A tanítási órákon a képességfejlesztés az elsőrendű feladat. E szűk keretekbe nehezen férne be alapos technikai oktatás. Kevés a lényeget érintő magyarázat, és sok gyakorlás! Természetesen egészen másképpen alakul a helyzet az iskolai sportegyesületekben. Itt az eredményesség csak úgy biztosítható, ha kellő mértékű a technikai felkészítés is. Lehetőleg a legkorszerűbb technikát tanítsuk. És ezen a ponton függ a legjobban össze az iskolai munka a sportág egészének fejlődésével. Hiszen a változások figyelemmel kísérése a korszerű oktatás fontos feltétele. Az oktatás legyen változatos, különböző módszerekkel kell próbálkozni. Ez természetesen a lehetőségektől is függ. Tervezzünk versenylátogatást, mutassuk be helyesen és lehetőleg személyesen a helyes végrehajtást, pergessünk oktatófilmeket. Ne merüljünk el hosszas magyarázgatásokba, fejtegetésekbe. Rögtön rá kell mutatni a hibákra, és lehetőleg egyszerre csak egyre.

— Milyen problémákat vagy említésre méltó feladatokat lát az egyesületi sportban a serdülők és ifjúságiak versenyeztetése, kiválasztása, felkészítése tekintetében?

— Ez egy igen bonyolult és összetett kérdés. A serdülőkor pszichológiai és fiziológiai sajátosságaiból egyenesen következik, hogy atlétikában ne történjék túl korán a szakosodás. Az alapképzés főleg játékos legyen, és a képességek növelésére fektesse a súlyt. Esetleg éppen a játékosság érvényesítésével a technikák alapjai is lerakhatók, pl. különböző dobógyakorlatokkal. A felkészítés későbbi szakaszaiban, 12—14 éves korban a képességek további növelése, fejlesztése mellett be kell már kapcsolni a futások, ugrások és dobások gyakoroltatását, mégpedig sokrétűen alkalmazva. Ezzel az elvvel elkerülhetők az egyoldalú beidegzések, kiküszöbölhetők az egyoldalúságból következő esetleges deformítások és alaposan fejleszthető a mozgásügyesség. Ezután fokozatosan csökkenthetők a versenyszámok, és ilyen módon juthatunk el a szakosodáshoz, a specializálódáshoz. Véleményem szerint ez fiúknál kb. 17 év körül következhet be. Természetes, hogy ez a fejlettségi szinttől függően igen nagy szóródást mutathat. Leányoknál ugyanez a helyzet, csak náluk korábban kezdhető el a specializálódás a gyorsabb testi fejlődés miatt. Külön érdekességként megemlíthetjük azt a tényt, hogy az egyes atlétikai számok különbözőképpen hatnak a fejlődő szervezetre. A rövid ideig tartó, maximális terhelésű, főleg rövidtávú futásokra, ugrásokra és dobásokra történő képzés fiatalabb korban megtörténhet, sőt ez ajánlatos is. Az állóképességre épülő versenyszámoknál elsősorban a közép- és hosszútávú futásokra idősebb korban érdemes és ajánlatos rátérni. Az előbbi 15—17 éves kortól, az utóbbi pedig 17—20 éves kortól alkalmazható. Természetesen itt is lehetnek egyéni eltérések az egyéni fejlettségben mutatott különbségek miatt. Ez nem mond ellent annak, hogy fiatalkorban szükség van a könnyű, hosszútávú futásokra, kerülni kell viszont a nagy oxigénadóssággal járó rövidtávú futások ismétlését.

Külön probléma a versenyeztetés. A fiatalokban természetszerűleg erősen él a versengési vágy. Ennek gátlás alá helyezése, letörése, megakadályozása azonban nem volna helyes. Már az előzőkben megemlítettem azt, hogy milyen előnyös és ösztönző hatású lehet a versenyszerű gyakorlás. Mégis óvatosnak kell lennünk. A versenyekre való felkészülés minden résztvevőben magas izgalmakat vált ki. Ez természetes, javítja az eredményeket, de korántsem előnyös hatású. Egy edzés fizikai terhelése lényegesen magasabb, mint egy versenyé. Ilyen szempontból a verseny a jól felkészített ifjúsági vagy serdülő versenyzőre fizikailag nem ró nagy terhelést. Az idegizgalomnak azonban nem kívánatos mellékhatásai is vannak, sokszor kellemetlen kísérő jelenségei, ami óvatosságra int a fiatalkorúak versenyeztetésében. Ajánlatos az összecsapások között hosszabb pihenőt beiktatni, mely legalább két hét legyen. És itt még valamire felhívnám a figyelmet. Az ifjúságiak edzésszámának és intenzitásának nem szabad a felnőtt versenyzőkével azonosnak lenni. De ez a problematika már a fokozatosság elvének helyes betartásából egyenesen következik.

Végül még egy — rangja szempontjából nem is utolsó — kérdés: a kiválasztás. Szakemberek régóta foglalkoznak ennek a problémáival. A serdülőkori alkat nagyon csalóka, csak hozzávetőleges következtetésekre támaszkodhatunk. Gyakori, hogy egy túlfejlett gyermek rövid eredményes szereplés után nem váltja be a hozzáfűzött reményeket, és egy eredetileg gyengének minősített kiveszi a váltóbotot a kezéből. Egy bizonyos: atlétikai képességekre szükség van. A magas termet, az erő, a gyorsaság, a robbanékonyság, a ruganyosság sokat számít. De ahhoz, hogy nagy versenyző legyen valaki, mindez önmagában nem elég.

Röviden összefoglalva: az atlétika is, miként minden sportág, az iskolai testnevelési órákra, a tanórán kívüli sportra és a társadalmi egyesületekre épít. Eredményekre, tehetségekre, nagy versenyzőkre igényt tartunk, de ezen elvárások teljesítéséhez az iskolában hiányoznak a feltételek. A sportág fejlődésével a testnevelőknek lépést kell

tartaniok, hogy helyesen és korszerűen oktassanak, és mindig a legújabbat. Az atlétikára nagy szükség van képességfejlesztő hatásai miatt, és ezt jobban ki kellene használni. Úgy látom azonban, hogy jelenleg nem áll szerepének, jelentőségének megfelelő helyen. Az eredmények alakulásába egyre több ország sportolói szólnak bele, ami fokozza a rivalizálást. Ez azt igényli, hogy növekvő tudatossággal kezeljük azokat a kérdéseket, amelyekről az előbbiekben szó volt: a kiválasztást, a versenyeztetést, az iskolai oktatást stb., ha az eredmények alakulását mi is befolyásolni akarjuk. Talán még több tehetség, még több jól felkészült szakember, még több támogatás, még több tervszerűség, és nem maradhat el az eredmény. De addig is ... Igyekszünk!

Somorjai László

☐ NEMESSURI MIHÁLY dr.-t, az orvostudományok kandidátusát, a Testnevelési Főiskola tanárát, az UNESCO testnevelési és sport nemzetközi tanácsának végrehajtó bizottsága magas kitüntetésben részesítette. Nemessuri dr. az 1969. évi *Philip Noel Baker Tudományos Kutató Díjat* kapta meg. Az UNESCO tanácsának a kitüntetésről szóló levele külön kiemeli, hogy a díjat egyhangúlag szavazták meg a hosszú éveken át végzett magas színvonalú tudományos kutatómunkáért. További sok sikert kívánva örömmel gratulálunk mi is a kitüntetéshez.

☐ A MAGYAR TESTNEVELÉSI FŐISKOLA egyre bővíti nemzetközi összeköttetéseit a testnevelési és sportszakemberekkel. A jól sikerült tudományos konferencián kívül ez év nyarán szabadegyetemet rendeznek a Főiskola falai között, amely tovább szélesíti a kapcsolatokat, és elősegíti az intézmény megismertetését — és elismertetését — a határokon túl is. A nyári szabadegyetemet különböző szekciókban tartják majd meg kéthetes kurzusokban, csak külföldi hallgatók részére.

Középfokú iskolák pontversenye

A tapasztalatcsere érdekében adjuk közre Fejér megye versenykiírását a középfokú iskolák pontversenyére. Bízunk abban, hogy jól hasznosítható ötleteket ad más megyék, tanárkollégák számára is.

Szerkesztőség

VERSENYKIÍRÁS

a Fejér megyei középfokú iskolai sportegyesületek tevékenységének értékelésére

Az MTS OT, a KISZ KB., valamint az MTS Fejér megyei Tanácsa szükségesnek tartja, hogy az eddigi tapasztalatok figyelembevételével a középfokú tanintézetek sportegyesületeiben folyó sportmunka egységes elvek és szempontok alapján tanévenként kerüljön értékelésre. Ez az értékelés fogja át az iskolai sportegyesületekben folyó sportmunka valamennyi fontosabb területét, az iskolai házi versenyektől kezdve az országos bajnokságokig.

A verseny célja:

Az MTS Országos Elnöksége 1/1968. sz. határozata alapján kiadott Útmutatóban megjelölt feladatok teljesítésének tanévenkénti értékelése, a végzett sportmunka alapján a középfokú iskolai sportegyesületek helyezési sorrendjének megállapítása.

A verseny feltételei:

A pontversenyben minden Fejér megyei középfokú iskolai sportegyesület részt vesz.

Tanév végén minden középfokú iskola sportköri elnökség köteles a végzett sportmunkáról jelentést beadni az MTS Fejér megyei Tanácsa címére.

A pontverseny értékelése:

Az értékelés 2 kategóriában történik:

1. középiskolák,
2. szakmunkásképző intézetek.

Mindkét kategóriában külön kell elkészíteni a fiú és a leány tanulók által elért eredmények alapján az önértékelést. (Csak a koedukált iskolákra vonatkozik.)

Az iskolák tanulóinak létszámát az iskolák anyakönyvében szereplő tanulók adják, beszámítva a felmentett tanulókat is. A szakmunkásképző intézeteknél az érettségizett tanulók eredményeit nem lehet beszámítani a versenybe.

A verseny pontszerzési lehetőségei:

1. *Iskolai házibajnokságok, versenyek:*

Idetartoznak az 5 sportágban kötelezően és az egyéb sportágakban megrendezett iskolai háziversenyek, bajnokságok. Atlétikában, úszásban versenyszámonként, tornában szerenként kell az indulók létszámát alapul venni, beszorozni, labdajátékokban pedig mérkőzésenként.

2. *Középfokú iskolai, valamint szövetségi versenyek, bajnokságok:*

Idetartozik minden iskolán kívüli versenyen, bajnokságon való részvétel, melyeket vagy a KISB vagy az MTS illetékes területi szakszövetségei rendeznek. Pl.: körzeti, megyei, területi, országos középfokú iskolai vagy járási, városi, megyei, ter. orsz. szövetségi bajnokságok, versenyek.

3. *Egyéb rendezvények:*

Idetartoznak a KISZ-akció programjában szereplő hagyományos rendezvények, valamint az önértékelő lap A/8 pont alatt felsorolt tornák stb.

A verseny értékelése:

A verseny értékelése pontozás alapján történik. Az eredményeket a koedukált iskolákban nemenként külön-külön kell kiszámítani. Ezt a munkát az iskolai sportegyesület elnöksége végzi az iskolavezetés és az iskolai KISZ-szervezet bevonásával (önértékelés). Az önértékelésnél csak a versenyjegyzőkönyvek, túranaplók, egyesületbe kiadott tanulók nyilvántartása, jelvényszerző mozgalomban való részvétel igazolványai vehetők figyelembe.

Az önértékelő lap adatait minden esetben a fent felsorolt okmányokkal dokumentálni kell!

A pontértékelés alapjául szolgáló pontszerzésnek kétféle módozata van:

1. az „A" táblázat szerint, mely kizárólag a tanulók *részvételét* veszi figyelembe, a különböző szintű versenyeken, bajnokságokon. (A táblázat 1—8 pontja.)

Egy tanuló többféle sportágban is részt vehet, sőt atlétikában, úszásban, több versenyszámban is. Tornában az értékelés szerenként történik. Csapatjátékoknál a jegyzőkönyvben szereplő csapatlétszámot kell a szorzószámmal beszorozni.

2. a „B" táblázat a különböző versenyeken, bajnokságokon elért *helyezéseket* veszi a pontszerzésnél figyelembe. Csapatjátékoknál a szorzószám kétszerese az egyéni versenyeknél megállapított szorzószámoknak.

A helyezések után megállapított szorzószám egyéni sportágaknál minden egyes résztvevő tanulóra, csapatjátékoknál pedig a csapatra és nem a játékosokra vonatkozik.

Megjegyzés:

Csapatnak számít atlétikában, úszásban a váltó is vagy atlétikában az 5-ös távol-, vagy magasugró csapat, ötpróbacsapat vagy tájékozódási futócsapat.

A pontértékelést mind az *A*, mind a *B* táblázaton nemenként külön-külön kell elkészíteni és összesíteni. Természetes az is, hogy mindkét táblázaton a megadott szorzószámok figyelembevételével kell a felsorolt pontoknál sportáganként a részvételért, illetve a helyezésekért járó pontszámokat kiszámítani. E munkálatok elvégzése után az *A* és *B* táblázaton nemenként elért végső összpontszámot szorozni kell 100-zal, és ezt osztani az iskola fiú, illetve leány tanulóinak összlétszámával. Az így kapott eredmény mutatja meg az iskolák sporttevékenységének egész évi ponteredményét, melyeknek alapján valamennyi középfokú iskolát a már jelzett 2 kategóriában (ezen belül nemenként) rangsorolni kell.

Iskolai sportegyesületi pontértékelő lap

(Önértékelő lap)

Az iskola tanulóinak összlétszáma 1970. június 1-én ..... fő.

Az összlétszámból fiú: ..... fő, leány: ..... fő.

„A" táblázat:

A részvételért járó pontszámok kiszámítása sportáganként (és nemenként külön-külön lapon) az indulók száma és a szorzószámok figyelembevételével.

	Ind. száma	Szorzó-szám	Elért pontszám
1. *Iskolai háziversenyek, bajnokságok*			
a) *Tantervi sportágak*			
atlétika (versenyszámonként)	.....	4	.....
torna (szerenként)	.....	5	.....
kézilabda	.....	2	.....
kosárlabda	.....	2	.....
labdarúgás	.....	2	.....
röplabda	.....	3	.....
a) *Egyéb sportágak*			
asztalitenisz (verseny, szként)	.....	1	.....
sakk	.....	1	.....
úszás (versenyszámonként)	.....	4	.....
birkózás	.....	2	.....
természetjárás	.....	1	.....
tájékozódási futás	.....	2	.....
3 tusa	.....	5	.....
súlyemelés	.....	3	.....
egyéb más sportág után	.....	1	.....
2. Járási-városi szövetségi vagy középisk. körzeti verseny, bajn. után sportáganként	.....	3	.....
3. megyei szövetségi vagy középf. isk. verseny, bajn. után sportáganként	.....	4	.....
4. Szövetségi és középf. isk. középdöntő sportáganként	.....	5	.....
5. Középisk. elődöntő, szövetségi területi döntő sportáganként	.....	6	.....
6. Középf. isk. vagy szövetségi országos döntő sportáganként	.....	8	.....
7. Nemzetközi középisk. vagy szöv. verseny, bajn. sportáganként	.....	10	.....
8. *Egyéb rendezvények*			
a) önálló isk. rendezvény részt vevők száma után	.....	5	.....
b) OSN vagy egyéb hagyományos tornán részt vevők száma után	.....	5	.....
c) Az isk. SK TS vagy KISZ által rendezett tanf. részt-vevői után	.....	5	.....
d) KISZ országjáró diákok találkozóján részt vevők után	.....	3	.....
e) Történelmi évfordulókon, villámtornákon részt vevők után	.....	3	.....
f) term. járó-szakoszt.-nál az egyes túranapok száma után	.....	10	.....
g) term. járó-szakoszt.-nál minden gyalog megtett km után	.....	1	.....
h) egyesületeknél leigazolt tanulók után (sportisk. is)	.....	2	.....
i) jelvényszerző-mozgalmakban minden jelvényt szerzett tanuló	.....	2	.....

„B" táblázat

A különböző szintű versenyeken, bajnokságokon elért helyezések után járó pontszámok kiszámítása a megadott szorzószámok figyelembevételével

A verseny, bajnoki színtjének meghatározása az „A" táblázat szerint sportáganként külön	Helyezettek sz.		Helyezés	Szorzószám		Elért összes pontszám sp. ág.
	egyéni	csapat		egyéni	csapat	
	sportág	sportág				
1. Az „A" táblázat 1/a, 1/b pontok alatti sportágaknál csak a részvételért jár pont.	/	/	/	/	/	/
2. *Járási, városi, szövets. vagy középisk. körzeti verseny, bajn. után* sportáganként külön-külön	.....	.....	I.	5	10	.....
	.....	.....	II.	3	6	.....
	.....	.....	III.	1	2	.....
3. Megyei, szöv. vagy középfokú isk. vers. bajn. után sportáganként	.....	.....	I.	12	24	.....
	.....	.....	II.	10	20	.....
	.....	.....	III.	8	16	.....
	.....	.....	IV.	6	12	.....
	.....	.....	V.	4	8	.....
	.....	.....	VI.	2	4	.....
4. Szövetségi vagy középf. *isk. középdöntőn* sportáganként	.....	.....	I.	15	30	.....
	.....	.....	II.	13	26	.....
	.....	.....	III.	10	20	.....
	.....	.....	IV.	8	16	.....
	.....	.....	V.	6	12	.....
	.....	.....	VI.	4	8	.....
5. Szövetségi területi vagy középf. isk. *elődöntőn* sportáganként	.....	.....	I.	20	40	.....
	.....	.....	II.	16	32	.....
	.....	.....	III.	12	24	.....
	.....	.....	IV.	8	16	.....
	.....	.....	V.	6	12	.....
	.....	.....	VI.	4	8	.....
6. Szövetségi vagy középf. isk. *orsz. döntőn* sportáganként	.....	.....	I.	30	60	.....
	.....	.....	II.	25	50	.....
	.....	.....	III.	20	40	.....
	.....	.....	IV.	15	30	.....
	.....	.....	V.	10	20	.....
	.....	.....	VI.	5	10	.....
7. Szövetségi vagy középf. isk. *nemzetközi versenyen,* bajnokságon sportáganként	.....	.....	I.	40	80	.....
	.....	.....	II.	35	70	.....
	.....	.....	III.	30	60	.....
	.....	.....	IV.	25	50	.....
	.....	.....	V.	20	40	.....
	.....	.....	VI.	15	30	.....
8. Az „A" tábl. egyéb rendezvényei után helyezési pontszám nem számítható fel.	*Fiúk*		*Összesen:*			.....

Az értékelés tanévenként szeptember 1-től június 30-ig tart. Az önértékelő lapokat 2 példányban kell kiállítani, melyből 1 példányt az iskola őriz meg, 1-et szöveges jelentéssel együtt az MTS Fejér megyei Tanácsa címére kell beküldeni.

Az Önértékelő lap és a hozzá kapcsolódó dokumentumok beküldési határideje tanévenként július 10.

A verseny értékelését az MTS Fejér megyei Tanácsa végzi mindkét kategóriában a versenykiírásban meghatározott nyil-

vántartások ellenőrzése, egyeztetése alapján. Az önértékelő lapon jóváhagyott végső pontszám alapján történik az iskolák rangsorolása és kategóriánként az első három helyezett iskola díjazása. Az eredmények kihirdetése és a díjak átadása ünnepélyes keretek között fog megtörténni.

A pontverseny díjazása:

Az MTS Fejér megyei Tanácsa nemenként az első 3 helyezett iskolát a helyi társadalmi szervek bevonásával (Műv. Osztály, KISZ MB., MHSZ) értékes sportfelszereléssel fogja jutalmazni. A verseny eredménye, mely az egész iskolai és sportmunkájának eredményességét is tükrözi, kihatással lesz az állami céltámogatások elosztásánál, valamint adott esetekben a kispályák építéséhez, vagy felújításához szükséges hitelkeretek megszavazásánál.

Megyei Művelődési Osztály
Megyei KISZ-Bizottság
MTS Fejér megyei Tanácsa

Megjegyzés:

Mind az „A", mind a „B" táblázatot nemenként külön-külön kell elkészíteni, természetesen az egyes pontokon belül külön sportáganként csoportosításban. Ennek megtörténte után az „A" táblázaton elért összes pontszámot össze kell adni a „B" táblázat végső pontszámával. E két pontszám összegét szorozni kell 100-zal, majd a fiúk végső eredményét osztani a fiú tanulók létszámával, a lányok végeredményét osztani a leány tanulók létszámával.

Koedukált iskoláknál a fiúk és leányok által elért pontszámok összege adja az iskola össztanulói által végzett sportmunka végső pontértékét. Az önértékelő laphoz csatolni kell az egyes pontokhoz tartozó jegyzőkönyveket stb. Az önértékelő lapot az igazgató, testnevelő tanár és a KISZ sportfelelőse írja alá.

A „B" táblázat 2—7 pontja alapján csak az iskola színeiben versenyző tanulók vagy sportjátékok esetében iskolai csapatok szerezhetnek elért helyezéseik után (I—VI. hely) pontokat saját iskolájuknak, függetlenül attól, hogy középfokú iskolai vagy szövetségi versenyeken, bajnokságokon vettek részt.

Az iskolánkívüli sportegyesületekhez, Sportiskolákhoz leigazolt középfokú iskolai tanulók csakis az „A" táblázat 8/h pontja értelmében értékelhetők, amennyiben az alábbi kimutatást, igazolást mellékelni tudják önértékelő lapjuk eme pontjához:

A kiadott diáksportoló neve	A tanuló sportegyesülete	Sportág megnevezése	Illetékes szakszöv. igazolási száma

Záradék

testnevelő tanár aláírása — illetékes TS-elnök aláírása — az isk. igazgató aláírása

P. H. — P. H.

Az egyesületeknél sportoló diákok kizárását a pontversenyből az alábbi 3 szempont teszi indokolttá:

1. A testnevelők részére igen körülményes lenne akár a részvétel, akár a tanulók által elért helyezések beszerzésének hiteles igazolása.

2. A versenykiírás célja nem az iskolánkívüli, hanem az iskolai sportkörök munkájának értékelése.

3. Elsősorban a székesfehérvári és dunaújvárosi iskolák részére lenne előnyös ez a pontszerzési lehetőség, a vidéki iskolák hátrányos helyzetbe kerülnének, ami nem lenne igazságos intézkedés a rendező szervek részéről.

Tudományos konferenciák a Testnevelési Főiskolán

Hallgatók a testneveléstudományért

Rövid idő alatt két tudományos ülésszak zajlott le a főiskola aulájában. Február 27-én volt az első: *a TF Tudományos Diákköreinek konferenciája.* Összefoglalóan megállapítható, hogy az előadások igényessége és tudományos értéke meghaladta az eddig rendezett hasonló konferenciákét. Bebizonyosodott, hogy a hallgatók — szorosan együttműködve a témavezető tanárokkal — képesek új problémákat megragadni, és néhány esetben a testneveléstudomány továbbfejlesztéséhez is hozzájárulni. Az utóbbi megállapítás, különösen az első díjat nyert Tihanyi József magasugróbajnok dolgozataira érvényes. Két tanulmánya lényegében összefüggött: az izomtónus vizsgálatának problémáit, módszereit és gyakorlati felhasználását elemezte. Az első dolgozat az izomtónus változásait vizsgálta napszakonként és egy izomkötegen belül, míg a második a fentiek alkalmazott változata volt az atléták versenyeredményeire vonatkozóan. A szerző témaválasztása érdekes, kifejtése logikus gondolatmenetű, grafikus ábrázolásai szemléletesek. A témavezető tanárok: dr. Miltényi Márta és Kertész Tibor főiskolai adjunktusok.

A második díjat egy kollektív munkának ítélték oda. Szabó Márta, Káldi Edit, Szabó Ágnes IV. éves hallgatók a testnevelési „házi feladatok" alkalmazásának lehetőségeit vizsgálták. A probléma világszerte kezdeti stádiumban van, a szerzők saját kísérleteik alapján próbálták igazolni az otthoni feladatok létjogosultságát. A vezető tanár ez esetben dr. Ember Lászlóné docens volt, akinek hasonló a kutatási témája. A tanszékek és a hallgatók tudományos munkájának jó összekapcsolását tapasztalhattuk ennél a dolgozatnál, amely kölcsönös hasznot hozott, és feltétlenül követendő a jövőben is.

Fazekas Anna és Szekeres Katalin másodéves hallgatók: „Kosárlabdázók futása mint kiválasztási tényező" című dolgozata kapta a harmadik díjat. A Császi Sándor adjunktus vezetésével kidolgozott téma érdekes, újszerű és hozzájárulhat egy komplex kiválasztási próba elkészítéséhez a kosárlabdázásban.

A díjat nem nyert diákköri tanulmányokról is elmondhatjuk, hogy örvendetesen javuló tendenciát mutatnak, és szerzőik — stílszerűen fogalmazva — idővel bekerülhetnek a testneveléstudomány „utánpótlás keretébe".

A testi nevelés a TF ünnepi tudományos ülésszakán

Hogy továbbra is a sportszaknyelvnél maradjunk, az „előmérkőzés" után 1970. március 10—13. között került sor a „nagy meccsre": a tanárok és kutatók jubileumi tudományos ülésszakára.

A megnyitó után plenáris ülés zajlott le, amelynek elnöke dr. Tolnai Gábor akadémikus volt, előadója pedig dr. Terényi Imre igazgató,

főiskolai tanár. Az igazgató — szocialista testkultúránk kialakulását elemző — értékes előadásának szinte szerves folytatása volt a másnapi *történeti szekció* ülése. A magyar előadók — Balogh Sándor kandidátus, Szabolcs Ottó főiskolai tanár, Kutassi László igazgatóhelyettes, Zöld János docens, Kerezsi Endre főiskolai tanár és Kun László docens — a hazai sportmozgalom történeti fejlődésének útjáról, népi demokráciánk oktatáspolitikájáról, a polgári sportteóriák elleni küzdelemről és a Főiskola fejlődéséről értekeztek. A baráti testnevelési egyetemek rektorai és tanszékvezetői által tartott előadások is hasonló témákat dolgoztak fel, a felszólalók pedig sportmozgalmunk 25 év alatt megtett etapjait értékelték különböző szempontokból.

Nincs módunkban — még felsorolás formájában sem — ismertetni a sok nívós előadást és hozzászólást. Csupán egy szekció — a *testi nevelési szekció* — munkáját tudjuk vázlatosan érinteni azon meggondolás alapján, hogy ez áll legközelebb a testnevelésben dolgozó tanárokhoz.

Elöljáróban talán egy merész kijelentéssel kezdjük: Magyarországon *még soha nem volt ilyen színvonalas konferencia* ebben a témakörben. Megállapításunk ha merész is, de úgy véljük, teljesen reális, hiszen az ülésszak szépszámú hallgatóságának egyöntetű véleményét tükrözi.

Már dr. Simon Gyula, a Magyar Pedagógiai Társaság főtitkárának üléselnöki megnyitója érzékeltette a testi nevelés problémájának aktualitását és nagy jelentőségét. Dr. Ember Lászlóné: „A mozgásigény felkeltése az iskolai testnevelésben" című előadása pedig részletesen is kifejtette az iskolai testnevelés korunkban jelentkező legégetőbb kérdéseit. Az előadó rámutatott az egyre nagyobb gondot okozó mozgásszegénységre, és felhívta a figyelmet arra, hogy az iskolai testnevelés feladatává a mozgásigény kialakítását kell tenni. Nagy sikert aratott — a tudatformálás egyik eszközeként bemutatott — német és jugoszláv színes testnevelési „tankönyv", amely az általános iskolások számára készült. Valljuk be, irigykedtünk kicsit. Vajon mikor lesz nekünk is ilyen? Pedig — amint Sós István hozzászólásából kiderült — már kb. tíz éve felvetődött itthon is egy hasonló kiadvány terve. De sajnos, csak terv maradt ...

Dr. Róna Borbála kandidátus, az egészséges életmódra nevelés iskolai feladatairól beszélt az ülésszakon. Meggyőzően ismertette az aktív pihenés fontosságát a tanulóifjúság számára. Dr. Bíró Péterné docens nagysikerű előadásában a modern didaktikai szemlélet érvényesülését hangsúlyozta a mozgásoktatásban. Tudományosan megalapozott következtetései jó néhány gyakorlati tanáccsal szolgálhatnak a testnevelő tanárok számára, melyeket azonban nincs módunkban részletezni.

Dr. Makkár Márta főiskolai docens előadása szorosan kapcsolódott az előző témákban exponált fontos kérdésekhez. Az iskolai testnevelés lehetőségeit elemezte a szokások kialakításában. Világos, logikus gondolatvezetésében sok új, eddig alig vizsgált problémát vetett fel. A következő előadás — illetve felolvasás, mivel szerzője külföldön tartózkodott — dr. Hepp Ferenc kandidátusé volt. „A sport szerepe a nevelésben" című tanulmánya többek között az UNESCO törekvéseit vázolta a sport és a nevelés szorosabb összekapcsolását illetően.

Ezután került sor a szekcióülés talán legjobb — ha egyáltalán lehet rangsorolni — előadására: dr. Rókusfalvi Pál kandidátus, a Neveléstudományi Tanszék tanárának témája a következő volt: „A sportági tevékenység, követelmény és alkalmasság pedagógiai és pszichológiai kérdéseiről." A tanulmány mintaszerű, világos kérdésfeltevése, körültekintő, sokoldalú kifejtése, jó szemléltetése és élvezetes előadása méltán keltette fel az érdeklődést. Egyet emelnénk csak ki a számtalan érdekes gondolat közül: a testnevelés bipoláris folyamat (tanár—diák, ill. edző—tanítvány), amelyben az egész személyiség fejlődését befolyásoló tényezők sokasága található, ezeket felismerve — túllépve a leszűkítő közfelfogáson — lehet csak korszerű testnevelői munkát végezni.

Szinte valamennyi hozzászólás is önálló, értékes előadásként hangzott el. Bély Miklós reflexiója a szekcióülés érdekes színfoltja volt, Nyíri János MM főelőadó, Burka Endre tszv. főisk. docens és Sós István MTS csoportvezető felszólalásai pedig más-más oldalról világították meg — nagyon értékes adatokkal igazolva — az iskolai testnevelés és az egészséges életmód legaktuálisabb kérdéseit. Szinte refrénként hangzott el mindegyikük szájából: *a jövőnek kell nevelnünk!*

Külön ki kell emelnünk Köte Sándor tszv. főisk. tanár hozzászólását, amelynek során többek között a fenti problémák szociológiai-pedagógiai megvilágításba kerültek, adatokkal és tényekkel argumentálva.

A konferencia utolsó napján az ún. *sportszekció* előadásai hangzottak el. Az értekezések középpontjában a sportteljesítmény fokozásának élettani, pszichológiai és szociológiai vonatkozásai szerepeltek. Az utóbbi témakör — Schiller János docens és dr. Bakonyi Ferenc előadása — az újdonság erejével hatott, és a magyar sportszociológia örvendetes fejlődéséről tanúskodott.

A tudományos ülésszak szimpóziummal zárult, amelynek szintézisre törekvő témája ezt a címet viselte: *„A testneveléstudomány egyes kérdései."*

A konferencia külföldi és hazai résztvevői megállapították, hogy értékes munka folyt a különböző szekciókban, amely egyaránt szolgálta a sport és testnevelés problémáinak felismerését,

KÖRPERERZIEHUNG

Heft 3/1970.

Dr. László Kun: W. I. Lenin 65

János Nyíri: Körpererziehung in den Oberschulen Frankreichs 69

Dr. György Nagy: Erziehungsaufgaben von Sport und Körpererziehung im Spiegel einer Meinungsforschung unter Eltern 73

Endre Burka: Beiträge zur Lehrplantheorie (I.) 76

Tamás Nagy: Didaktische Analyse des Werfens ins Ziel 80

Wohin entwickelt sich die Athletik? Ein Gespräch mit Jenő Koltai 86

Punktewettkampf der Schulen mittlerer Stufe 90

RUNDSCHAU

ОБУЧЕНИЕ ФИЗКУЛЬТУРЕ

№ 3 1970 г.

д-р Ласло Кун: В. И. Ленин 65

Янош Ньири: Физкультура в средних школах Франции 69

д-р Дьёрдь Надь: Воспитательные задачи спорта и физкультуры в зеркале исследования общественного мнения среди родителей 73

Эндрэ Бурка: Материалы к теории школьной программы (I) 76

Тамаш Надь: Дидактический анализ метания в цель 80

В каком направлении развивается атлетика? Беседа с Енё Колтаи 86

Соревнование средних школ по очковой системе 90

ОБЗОР

valamint megoldásuk módjának körvonalazását. A Magyar Testnevelési Főiskola ezzel a tudományos ülésszakkal méltóképpen ünnepelte meg hazánk felszabadulásának 25. éves évfordulóját. Befejezésül egy külföldi vendég, színvonalra és a konferencia légkörére vonatkozó rövid megjegyzését idézzük: *egyetemi fokon volt.* Talán kicsit hízelgő ránk nézve, de örvendetes. Úgy gondoljuk, ez az elismerés mindnyájunknak örömet jelent.

(—tf—)

□ „EZÜSTGERELY"-PÁLYÁZAT. A testnevelés és sport kapcsolata a művészetekkel a legrégebbi múltra vezethető vissza. Az évenként megrendezendő — immár hagyományos — Ezüstgerely-pályázat ezt a kapcsolatot hivatott szorosabbá tenni. Az egyre nagyobb rangra emelkedő pályázat iránt 1969-ben örvendetesen megnőtt az érdeklődés. A sok száz beérkezett alkotásból sikeres kiállítást rendeztek a Liszt Ferenc téri Könyvklubban. Nincs módunkban minden díjazott alkotást ismertetni, csupán az egyes kategóriák győzteseit soroljuk fel. Képzőművészet: Szabó Iván szobrászművész „Éremsorozat." Sportirodalom: Galla Ferenc „Cselgáncs és önvédelem." Sportfilm: Knoll István „Öt nap" c. film. Sportfotó: Almási László „Fohász" c. kép. Dicsérő oklevéllel jutalmazta a zsűri dr. Kun László: „Egyetemes testnevelés és sporttörténet" című művének második kötetét. A többi jutalmazott pályamű közül kiemeljük az oklevéllel díjazott „Gyermektorna" című kéziratot, amely Somkúti Ede testnevelő tanár szorgalmas kutatómunkájának eredménye, és követendő példája a gyakorlat, valamint az elmélet összekapcsolásának. Gratulálunk a győzteseknek és az összes helyezetteknek.

Ára: 2,40 Ft

A testnevelés tanítása

EGYÉNILEG IS ELŐFIZETHETŐ

a Posta Központi Hírlap Irodánál
(Budapest V., József nádor tér 1.)
vagy bármely postahivatalnál

Előfizetési díj egy évre 14,40 Ft
félévre 7,20 Ft

Csekkszám: 61.256

Ne felejtse el a befizetési lap hátoldalán feltüntetni, hogy a lapot melyik lapszámtól kezdve kéri!

INDEX: 25.824